

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' ΤΕΥΧΟΣ 79^ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

Το Ξηροκάμπι Η ΦΑΡΙΣ
Περίοδος Α΄ 1966-1977 Περίοδος Β΄ 1979-1981
Περίοδος Γ΄ 1992-2001
Περίοδος Δ΄ 2002-

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ με το διακριτικό τίτλο «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.», που εδρεύει στο Ξηροκάμπι και εκπροσωπείται νόμιμα. Α.Φ.Μ: 996871802, Δ.Ο.Υ: ΣΠΑΡΤΗΣ Συντακτική επιτροπή: Γ. Θ. Καλκάνης, Θ. Σ. Κατσουλάκος, Π. Η. Κομνηνός, Ι. Π. Κονίδης Επιμελητής έκδοσης: Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Αθήνα, τηλ. 210 25 15 864

Όλα τα τεύχη / φύλλα έχουν αναρτηθεί ψηφιοποιημένα στους διαδικτυακούς τόπους: <http://efaris.gr> και <http://micro-kosmos.uoa.gr> (→ η Φάρις)

Τα άρθρα προς δημοσίευση να αποστέλλονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: dthkats@gmail.com

Περιεχόμενα:

Στράτη Α. Σολωμού, Επιστολή του Τακη Α. Σολωμού «Κουλεμπένη» από το μέτωπο της Μικράς Ασίας.....	3
Θεοφάνη Γ. Καλκάνη, Θέρος, τρύγος, πόλεμος και «ρίξιμο πλάκας»	8
Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου, Στη δίνη του Εμφυλίου Πολέμου	9
Άννας Ιππιώτου – Μαστακούρη, Το πανηγύρι του Μυστρά	10
Πέτρου Π. Σκληρού, Βροχές και αμμουλάδες στα Κατσουλαίικα.....	12
Γεωργίου Π. Λαμπρινού, Η καφετέρια – πιτσαρία των Λαμπριναίων στο Ξηροκάμπι.....	13
Στράτη Α. Σολωμού, Μια διόρθωση	13
Ποταμίτη, Η δύναμη της Δημοκρατίας.....	14
Δημητρίου Η. Χαντζάκου, Ο εσπερινός του Αγίου Νεκταρίου μέσα από την παλαιοπαναγίτικη λαογραφία	14
Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη, Μάθαμε να κολυμπάμε στις λούμπες της Ρασίνας, στο Ανάκωλο, πηγαίνοντας εκεί πάντα από το Αντάκι....	16
Τάσου Κ. Φραγκή, Ίσως τις λύσεις του μέλλοντος τις κρύβει η παράδοση.....	20
Ιωάννη Γ. Παρηγόρη, 11ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος».....	21
Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου, Στιγμιότυπα από την εορτή της Παναγίας της Καταφυγιώτισσας.....	22
Σωτήρη Π. Παπακωνσταντίνου, Η 34η Ποδηλατική Σπαρτακιάδα 2023 τερμάτισε, όπως κάθε χρόνο, στο Ξηροκάμπι – Μια πρόταση.....	24
Παναγιώτη Γ. Λαμπρινού, Ο καιρός στα χωριά μας.....	25
Ντίνας Κρητικού - Στρατηγέα, Οι καημοί της ξενιτιάς.....	26
Καλομοίρα Κουτσουμπού - Κονίδη, Ζωής Παναγιωτοπούλου - Βασιλείου, Σύμμεικτα	27
Γεωργίου Κ. Χίου – Χαρτουλάρου, Η Πλατεία / Αγορά του Ξηροκαμπίου στις περιόδους 1940–1944 και 1945–2023 (2ο μέρος)	28
Του αγοραίου. Κ. Μ. Κ., Της Αγοράς.....	31
Συνδρομές.....	31
Βιβής Ξ. Κωτισιοπούλου, Τα νέα μας	32

Εξώφυλλο: Το φαράγγι (ή η χαράδρα) του Ανακώλου, που φέρνει τα νερά της Ρασίνας από τον ορεινό όγκο του κεντρικού Ταΰγετου στη λακωνική πεδιάδα, από φωτογραφία του Μίμη Κουμουτσίδη. Αυτά τα νερά, όχι μόνο δημιούργησαν την ίδια την χαράδρα (μια από τις χαρακτηριστικότερες στη χώρα μας χαράδρες τύπου canyon) και εξασφαλίζουν επί αιώνες την αειφορία του τόπου (διατηρώντας τη χλωρίδα και τη πανίδα του), χαρίζουν επίσης στον τόπο και σε όλους μας ένα ανεπανάληπτο σε ομορφιά περιβάλλον και τοπίο...

Στράτη Α. Σολωμού

Επιστολή του Τακη Α. Σολωμού «Κουλεμπένη» από το μέτωπο της Μικράς Ασίας

Η συμπατριώτισσα μας από την Άρνα, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αικατερίνη Διακουμοπούλου, βρήκε σ' ένα προσφάτως εκδοθέν βιβλίο, επιστολή του Ξηροκαμπίτη Τάκη Αρ. Σολωμού, η οποία εστάλη τον Φεβρουάριο 1922 από το μέτωπο της Μικράς Ασίας¹. Παραλήπτης ήταν ο Ευστράτιος Λιούνης, σύζυγος της αδελφής του Μαριγώς, μετανάστης στις ΗΠΑ. Η επιστολή δημοσιεύτηκε στην ομογενειακή εφημερίδα Ατλαντίς (Νέα Υόρκη), στις 10 Μαΐου 1922 στη σελίδα 5.

Όπως όλες οι επιστολές από το μέτωπο, που περνούσαν από υποχρεωτική λογοκρισία, το κείμενο δεν αναφέρει τίποτε το μελανό. Τουναντίον βρίθει από πατριωτικό λυρισμό και εξυμνεί το υψηλό ηθικό του στρατού. Προσεκτική ανάγνωση του κειμένου δίνει μια καλή εικόνα της ζωής των στρατιωτών κατά την περίοδο αυτή της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

Όταν γράφεται η επιστολή, τον Φεβρουάριο του 1922, ο ελληνικός στρατός δεν προελάνει πλέον. Έχει οπισθοχωρήσει και έχει οχυρωθεί σε μια αμυντική γραμμή μεταξύ Εσκή Σεχίρ, Κιουταχίας και Αφιόν Καραχισάρ. Από το κείμενο διαφαίνεται η χειμερινή ακινησία, η ανία των στρατιωτών και οι διάφορες δραστηριότητες για την ανύψωση του ηθικού τους, το οποίο όπως γνωρίζουμε ήταν πολύ χαμηλό.

¹ Πέτρου Ι. Σαραντάκη, Εκ του Μετώπου της Μικράς Ασίας 1921-1922, Εκδόσεις Υδροπλάνο 2022. Σε αυτή την έκδοση παρουσιάζονται 128 επιστολές, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στην ομογενειακή εφημερίδα Ατλαντίς (Νέα Υόρκη) την περίοδο 1921-1922 και ένα απόσπασμα ημερολογίου, που γράφτηκαν και στάλθηκαν από διαφορετικούς τόπους της Μικράς Ασίας σε συγγενείς και φίλους στην Αμερική. Αντίγραφα των φύλλων αυτών είναι προσβάσιμα στην Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων <https://digitallib.parliament.gr/library.asp?item=34243>

Αυτό που εκπλήσσει είναι η υψηλή ποιότητα της γλώσσας, σε άπταιστη καθαρεύουσα. Η υπόθεση ότι δεν συνέταξε το κείμενο ο ίδιος, αλλά κάποιος εντεταλμένος γραφιάς, είναι μάλλον αβάσιμη καθότι απ' ό,τι γνωρίζουμε ο Τάκης Α. Σολωμός ήταν μορφωμένος και η καλή γνώση της καθαρεύουσας ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την αποφοίτηση από το Γυμνάσιο².

Επί πλέον, η επιστολή διαφέρει από τις περισσότερες άλλες που δημοσιεύτηκαν. Είναι μακρύτερη και έχει διαφορετικό στυλ, χωρίς προσωπικές λεπτομέρειες και περιγραφή συγκεκριμένων γεγονότων. Δεν περιέχει κανένα φιλοβασιλικό ή αντιβενιζελικό σχόλιο, σαν αυτά που γράφονται σε πολλές άλλες³.

Παραθέτουμε κατωτέρω το άρθρο της εφημερίδας σε μονοτονική μεταγραφή, προσπαθώντας να διατηρήσουμε στο ακέραιο το αρχικό ύφος του.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΕΜΙΚΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ ΜΑΣ

Το ηθικόν των ακμαίων. – Αι διασκεδάσεις των. Περιμένουν με ενθουσιασμόν την κατά του Κεμαλ επίθεσίν των.

Ο εν Brooklyn, N.Y., κ. Ευστράτιος Β. Λιούνης έλαβεν από τον εν τω Μικρασιατικώ μετώπω συγγενή του κ. Τάκην Α. Σολωμόν την ακόλουθον επιστολήν. ΜΕΤΩΠΟΝ, Φεβρουάριος 1922.

Δεν είναι ευχερής η περιγραφή της ζωής μας. Θα απήτει χρωστήρα καλού ζωγράφου, ίνα επιτευχθή εν αμυδρά τινί εικόνι, η αναπαράστασις της μετωπικής μας ζωής. Πλην θα προσπαθήσω καταβάλλων πάσαν δυνατήν προσπάθειαν να παράσχω υμίν αμυδράν εικόνα ταύτης.

Γενικώς η ζωή μας, ζωή εκστρατείας χειμερινής, ως απαραίτητα στοιχεία έχει την άπειρον μελαγχολίαν και απερίγραπτον μονοτονίαν. Ζώμεν ως οι προπάτορές μας, απηλλαγμένοι πάσης πολυτελούς αξιώσεως και μακράν πάσης ευμαρείας. Τας μακράς και παγεράς νύκτας, διερχόμεθα εις τα «σπιτάκια μας» προχείρως κατασκευασμένα και εις ουδένα των γνωστών ρυθμών υπαγόμενα, ειμή εις πρωτότυπον τοιούτον, ον δυνάμεθα να αποκαλέσωμεν Μετωπικόν ρυθμόν. Πάντως είναι ευρύχωρα και μας προφυλάττουν από τας συχνάς και ακατανόητους, της ατμοσφαιράς αλλαγάς. Το απαραίτητον «τζάκι» εις ουδένα τούτων ελλείπει.

Χαρακτηριστικόν και άξιον περιέργειας είναι το ηθικόν του στρατού μας. Πολυτεείς κόποι, μακραί και αλεπάλληλοι επιστρατεύσεις, αλεπάλληλα δεινά και μύρια όσαι κακουχίαι, ουδεμίαν επί του στρατού μας ασκούσιν επιρροήν. Δι' ο και το ηθικόν μας μεσουρανεί, ευρίσκεται εις το ζενίθ της ακμής του, είναι τελείως

² Σημείωση για τους νεότερους αναγνώστες: Έως την δεκαετία 1960-70 η δευτεροβάθμια παιδεία δεν ήταν υποχρεωτική και παρέχονταν από το Εξατάξιο Γυμνάσιο. Το «Απολυτήριο Γυμνασίου» είχε μεγάλη αξία και προσέφερε στον κατόχους του προσόντα που επέτρεπαν σημαντικές θέσεις στην κοινωνική και οικονομική ζωή.

³ Η ελληνική εφημερίδα της Αμερικής Ατλαντίς, που ιδρύθηκε στις 3 Μαρτίου 1894, ήταν δεσπόζουσα από πλευράς κυκλοφορίας και υποστήριζε με φανατισμό τον βασιλιά Κωνσταντίνο. Για τον λόγο αυτό και ίσως μετά παρότρυνση του Ελευθέριου Βενιζέλου, ιδρύθηκε το 1915 ο φιλοβενιζελικός Εθνικός Κήρυξ.

αμείωτον. Η αυτή αλκή και το αυτό πολεμικόν μένος μας χαρακτηρίζει, και μας διακρίνει ωσάν να εισερχόμεθα δια πρώτην φορά εις τον χορόν του Άρεως!

Εις όλων μας τα πρόσωπα περιτράνως εκδηλούται ο ενθουσιασμός, η αγάπη και η λατρεία προς την Πατρίδα μας και όλοι μας αποβλέπομεν εις την μεγάλυνσιν της Ελλάδος μας και την απολύτρωσιν των εισέτι υπό το βαρύ πέλμα του κατακτητού διατελούντων υποδούλων αδελφών μας...

Ουδεμία κακονχία και δοκιμασία δύνανται να μειώσωσι το ηθικόν μας.

Πανταχού διαβλέπει τις αδελφομένης την φαιδρότητα μετά της φιλοπατρίας, από του μάλλον προκεχωρημένου φυλακείου έως και του τελευταίου μετόπισθεν γραφείου! Οφείλεται δε τούτο εις την ψυχικήν ιδιοσυγκρασίαν του Έλληνος, ή εις αποκτειθήσαν ήδη συνήθειαν; Άγνωστον! Πάντως ουσιώδη επιρροήν επί τούτου ασκεί ο ιδεώδης και ιδανικός σκοπός το οποίον επιδιώκομεν, δηλαδή, η απολύτρωσις των δούλων εδελφών μας. Προ του ιερού τούτου σκοπού ουδέν κώλυμα γνωρίζει ο Έλλην και τη θεία αρωγή προχωρεί πάντοτε εμπρός, προσφέρων μεν εαυτόν εκθύμως ολοκαύτωμα εις τον βωμόν των θυσιών υπερ της πατρίδος του, αλλά και πανταχού αφειδώς σκορπίζει αγλαούς της ελευθερίας καρπούς! Προ τοιούτου σκοπού, ουδέποτε κλίνει το γόνυ, καθ' όσον πατροπαράδοτως ενεπισθεύθησαν αυτό, ως πολύτιμος παρακαταθήκη και τα ευκλεά κατορθώματα των προγόνων του, αφ' ών ουδέποτε, ουδ' επ' ελάχιστον εκκλίνει και εξ ων αντλεί τας δάφνας του, ανανεών ούτω τας μήπω μαρανθείσας τοιαύτας των ενδόξων προγόνων του.

Άπειρα είναι τα μέσα τα παρεχόμενα ημίν υπό της πατρίδος μας προς ψυχαγωγία και διασκέδασιν της μονοτόνου ζωής μας.

Στρατιωτικάί μουσικάί διοργανούνται και διάφοροι ποδοσφαιρικοί όμιλοι αμιλλώνται εις το ευγενές όσον και ανδρικόν τούτο sport. Υπό τους φαιδρούς και γλυκείς της μουσικής μας ήχους λησμονούμεν την κάθε πικρόχολον σκέψιν μας και προς στιγμήν αναπολούμεν τας παλαιάς μας εντυχείς ημέρας. Εφαρμόζοντες το γνωμικόν «νους υγιής εν σώματι υγιεί» διαγωνιζόμεθα τας διαθεσίμους ώρας μας, καθ' ομίλους εις το football. Εννοείται ότι και εις διαφόρους σχηματισμούς παίζουν τον περίφημον «Καραγκιόζη» και ούτω πότε με τα προρρηθέντα μέσα, πότε με διαλέξεις κ.τ.λ. διερχόμεθα τας μονοτόνους ώρας μας.

Συχνά-συχνά την μονοτονίαν της ημέρας και την άπειρον σιγήν της νυκτός διαταράττουσιν ήχοι βαρείς, οίτινες δονούσι την ατμόσφαιραν και μας εξαναγκάζουν να αναμιμνησκόμεθα ότι ευρισκόμεθα εις τας πρώτας γραμμάς του πυρός. Είναι οι ήχοι των τηλεβόλων μας, άτινα κροτούντα αναπτερώνουν ημάς, αλλά και στους εχθρούς υπομιμνήσκουσιν ότι είμεθα έτοιμοι, τυχούσης ευκαιρίας να επαναλάβωμεν το έργον μας όπερ αι καιρικά μεταβολαί, ο βαρύς χειμών και ακαταστασία του εδάφους διέκοψαν προσωρινώς.

Πόσους δε πόθους και όπόσην ορμήν γεννώσιν εις ημάς οι κρότοι ούτοι! Αντιλαλούν αι χαράδραι και τα βουνά της Ασίας μας, από τους βαρείς αυτούς ήχους, προτροπάδην δε οι εχθροί μας φεύγουν πανικόβλητοι εν μέσω απείρου ενθουσιασμού των ηρωϊκών μας φαντάρων.

Ακατανόητος ο καιρός όστις βασιλεύει εδώ υψηλά όπου ευρισκόμεθα. Πότε αστερόεις ουρανός και σεληνοφώτιστοι νύκτες, πότε δε χιονοθύελλαι, πότε βροχαί και παγερώτατος βορράς μας φέρουν εις τη σκληράν πραγματικότητα και μας υπενθυμίζουν ότι ευρισκόμεθα επάνω εις τα βουνά και εις την καρδίαν του

χειμόνος! Αι καιρικοί αυτοί μεταβολαί και η επήρεια τούτων επιδρώσι τα μάλιστα τον αρχιαντάρτην της Ανατολής (Κεμάλ), του οποίου διαρκώς τα «μυαλά του παίρνουν αέρα» και απειλεί θεούς τε και... Έλληνας!!! Εννοείται ότι ουδεμίαν σημασίαν δίδομεν εις τας απειλάς του, αλλ' εναγωνίως αναμένομεν την ώραν της δράσεως ίνα του δώσωμεν δια πολλοστήν φοράν το καίριον και τελειωτικόν ήδη κτύπημα.

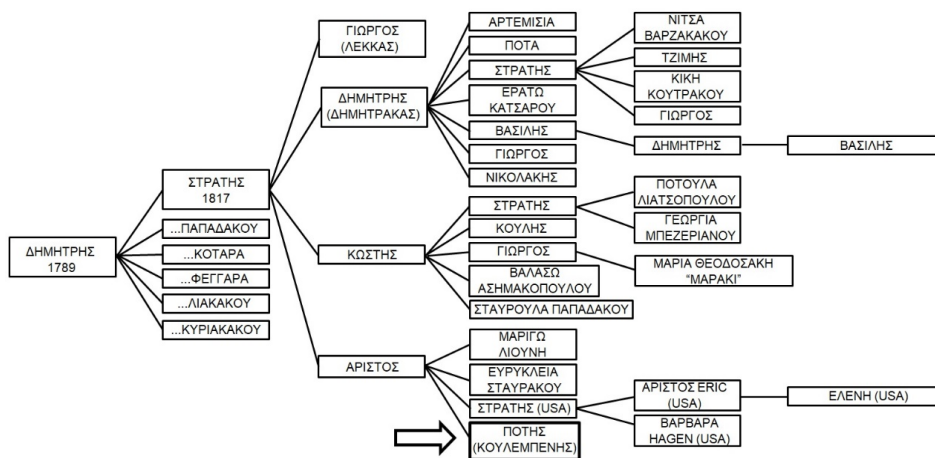
Περί τούτων ας είναι βέβαιος και ο χρόνος θα το αποδείξη.

Τάκης Αρ. Σολωμός, (Δεκαεπτάς)

XI Μεραρχίας, T.T. 903

Ο Τάκης ή Πότης Σολωμός, πιο γνωστός με τα παρατσούκλι «Κουλεμπένης», ήταν μια ξεχωριστή και πολυσχιδής προσωπικότητα. Δαιμόνιος, κατά την Μικρασιατική Καταστροφή κατάφερε ν' αποφύγει την αιχμαλωσία και να επιζήσει στην Σμύρνη, μεταμφιεσμένος σε Εβραίο έμπορο με το όνομα Τακή Ογλού Σαλαμόν⁴.

Γεννήθηκε περί τα μέσα της δεκαετίας του 1890. Ήταν γιος του Αρίστου Σολωμού. Δεν άφησε απογόνους και οι περισσότεροι από τους κοντινούς συγγενείς του μετανάστευσαν στην Αμερική. Εξ ου και οι δυσκολίες που έχουμε για περισσότερες και ακριβείς βιογραφικές λεπτομέρειες (βλ. κατωτέρω εικόνα των πλησιέστερων συγγενών του).

Παντρεύτηκε δυο φορές. Η πρώτη σύζυγός του ήταν αδελφή του Α. Σφήκα, καθηγητή ΕΜΠ στις σχολές τοπογράφων και πολιτικών μηχανικών. Η δεύτερη ονομαζόταν Τασία. Ήταν χήρα με δύο αγόρια, τον Μαντίκο και τον Αντώνη. Μετά την σύνταξιοδότησή του ερχόντουσαν όλοι και κατοικούσαν για μεγάλα χρονικά διαστήματα στο Ξηροκάμπι.

Οι επαγγελματικές του δραστηριότητες ήταν μάλλον άγνωστες. Λέγεται ότι ήταν υπάλληλος σε κάποια τράπεζα. Όμως μια τέτοια θέση δεν αντιστοιχούσε στο επίπεδο ζωής που φαινόταν να έχει. Μάλιστα προπολεμικά εμφανίστηκε στο χωριό οδηγώντας

⁴ Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου, Τακή Ογλού Σαλαμόν, Η Φάρις 76 (2022) 7.

ιδιωτικό αυτοκίνητο, κάτι πολύ σπάνιο για τότε⁵. Σύμφωνα με τον Θεόδωρο Κατσουλάκο, μια εποχή λειτούργησε το μαγαζάκι της Κουμουστάς, δίπλα στην βρύση. Μάλλον παράδοξο για έναν αστό. Γι' αυτό ίσως, όταν ανέβαινε στην Κουμουστά με το καπέλο του και το σακάκι στο χέρι, ο θεός του ο Δημήτρης Σολωμός (γνωστός ως «Δημήτρακας»⁶ τον φώναζε «... ρε έμπορα». Ήταν επίσης ιδιοκτήτης της αίθουσας πάνω στην Πλατεία, δίπλα στου Καπετανάκου, όπου λειτουργούσε κινηματογράφος και ελάμβαναν χώρα και διάφορες άλλες εκδηλώσεις (θέατρο και χοροί). Δεν τον λειτουργούσε ο ίδιος, αλλά ο κόσμος συνήθως τον ονόμαζε «κινηματογράφο του Κουλεμπένη». Στην Αθήνα κατοικούσε στις παρυφές της Ακροπόλεως, στην Οδό Πολυγνώτου, πάνω από την Ρωμαϊκή Αγορά. Το σπίτι αυτό ήταν ιδιοκτησία της δεύτερης συζύγου του.

Ο Κουλεμπένης ήταν ένας τύπος που ξεχώριζε. Ευπαρουσίαστος, καλοντυμένος και αρκετά καλλιεργημένος. Πολλοί από μας τον θυμούμαστε σε προχωρημένη ηλικία με την επιβλητική του εμφάνιση, τα σαρκώδη χείλη και μεγάλες ελιές πάνω στα βλέφαρά του. Είχε την φήμη ενός μπον-βιβέρ και αρκετά γοητευτικού άντρα. Στο χωριό κάποιοι τον κατηγορούσαν ότι παρουσιαζόταν σαν μεγάλος και τρανός και ότι πολλές από τις διηγήσεις του ήταν παραμύθια. Ίσως αυτή η άποψη να έχει κάποια βάση. Πάντως ο τρόπος με τον οποίο γλίτωσε την αιχμαλωσία κατά την Μικρασιατική Καταστροφή, δεν πρέπει να διαφέρει πολύ απ' ό,τι έλεγε.

Φαίνεται ότι είχε αρκετό χιούμορ και αυτοσαρκασμό. Για παράδειγμα, μια φορά είπε σε συγγενή του: «Κάτω από την Τρίπολη χάνω την υπόληψή μου» (δηλαδή γνωρίζουν ποιος πραγματικά είμαι). Επίσης, όταν σε προχωρημένη ηλικία, του είπαν «πρέπει να είχες πολλές επιτυχίες με τις γυναίκες» απάντησε «πάντα έχω»!

Υ.Γ. Ευχαριστώ τους συμπατριώτες και φίλους, Κατερίνα Διακουμοπούλου, Θεόδωρο Κατσουλάκο, Γιώργο Π. Σολωμό, Γιώργο Θ. Καλκάνη, Τάσο Φραγκή και Ποτούλα Σολωμού-Λιατσοπούλου, οι οποίοι με τις πληροφορίες τους μου επέτρεψαν να κάνω ένα περίγραμμα, έστω και ατελές, της ζωής του συμπαθούς μας Κουλεμπένη.

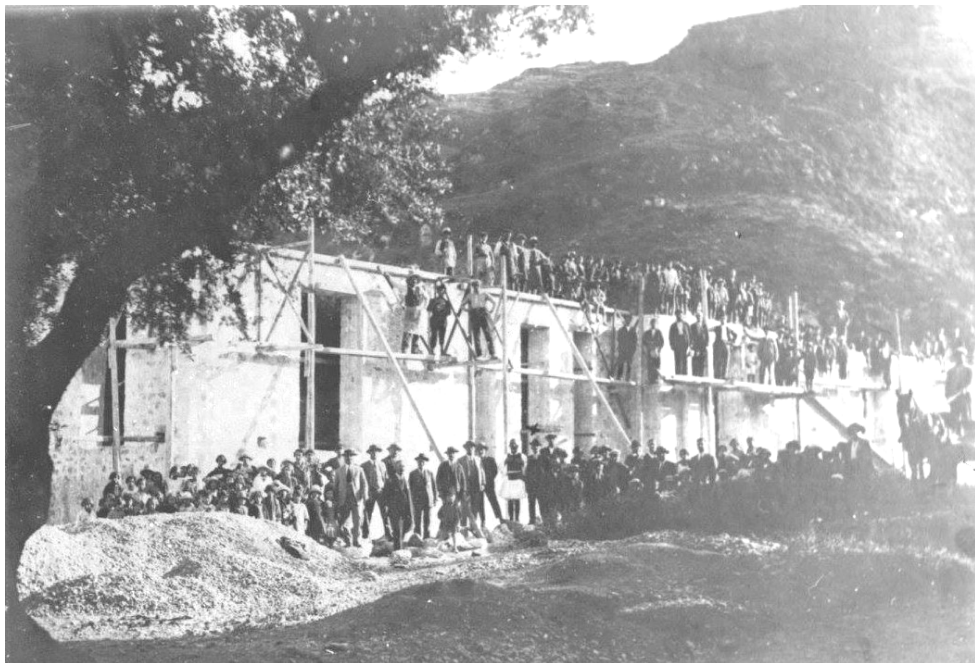
⁵ Ο Παναγιώτης Ε. Σολωμός (οδοντίατρος) αναφέρει ότι ο Κουλεμπένης τον συνάντησε στην Σπάρτη και του πρότεινε να τον πάει με το αυτοκίνητό του στο Ξηροκάμπι. Όμως κάπου κοντά στην Τραπεζοντή έσπασε η μπάρα του τιμονιού και βρέθηκαν σε μια γράνα (χαντάκι).

⁶ Οι πιο παλιοί από μας θυμόμαστε τον «Γερο-Δημήτρακα» σε προχωρημένη ηλικία, φορώντας πάντοτε την παραδοσιακή φουστάνελα. Ήταν ο τελευταίος Ξηροκαμπίτης που δεν φορούσε τα σύγχρονα «φράγκικα» ενδύματα.

Θεοφάνη Γ. Καλκάνη

Θέρος, τρύγος, πόλεμος και «ρίξιμο πλάκας»

Με αφορμή μια παλιά φωτογραφία που είδα πρόσφατα από το χτίσιμο του Κτηρίου του Σχολείου στο Ξηροκάμπι, το 1927, έκανα μερικές σκέψεις και διαπιστώσεις ως μηχανικός. Παράλληλα θυμήθηκα και ότι μέχρι την δεκαετία του 1970 στα χωριά μας (και όχι μόνο) αυτοί που είχαν χτίσει κάποιο οίκημα έλεγαν σε κάθε ευκαιρία την φράση του τίτλου.

(από τη συλλογή του Μίμη Κουμουτσίδη)

Στην φωτογραφία φαίνεται ένα πλήθος ανθρώπων που είναι επάνω στους τοίχους του μισοχτισμένου μέχρι τον πρώτο όροφο κτηρίου. Φαίνεται να γιορτάζουν την πρόοδο του κτισίματος με τα καλά τους ή και φουστανέλες. Μερικοί κρατούν ατομικά εργαλεία και φορούν εργατικές ποδιές. Όλοι ποζάρουν. Υπάρχουν τριγύρω στο σχολείο ξύλινες πρόχειρες σκαλωσιές. Σωροί από χαλίκια και λίγες πέτρες βρίσκονται παντού, αλλά κανένα αναβατήριο ή κάποιο μηχάνημα πουθενά. Μόνο ένα κάρο που το σέρνει ένα άλογο. Προφανώς θα ακολουθήσει η ημέρα του ριξίματος της πλάκας του πρώτου ορόφου του Σχολείου.

Σκέφτηκα τί θα συνέβη εκείνη την ημέρα! Όπως κάθε τέτοια ημέρα, πολλοί αυτόπτες και αυτήκοι μάρτυρες θυμούνται ότι το ρίξιμο μιας τιμιεντένιας οικοδομικής πλάκας (και) στα χωριά μας, πριν την δεκαετία του '70, απαιτούσε την κινητοποίηση πλήθους τεχνητών και εργατών. Όλου του χωριού. Ακόμη απαιτούσε τον συντονισμό πολλών τεχνικών και χειρωνακτικών εργασιών, με αποκορύφωμα μια εργώδη και πολύβουη προσπάθεια (ή γιορτή) μιας μέρας, με καμία σχεδόν μηχανική υποστήριξη.

Είχαν προηγηθεί κάθε φορά διαδικασίες διαμόρφωσης του χώρου, πάντα με τα χέρια και τα κοινά εργαλεία, μετρήσεις με το «πασέτο», ξύλινα υποστυλώματα και καλουπώματα που καρφώνονταν με τα σφυριά, σιδερώματα με μπετόβεργες που κόβονταν και διαμορφώνονταν επί τόπου από τους τεχνίτες.

Την ημέρα της πλάκας πλήθος εργατών με φτυάρια έφτιαχνε το χαρμάνι από τσιμέντο και άμμο. Ένα άλλο μεγαλύτερο πλήθος εργατών κουβαλούσε «στον ώμο» ντενεκέδες με τη λάσπη, ανεβαίνοντας στο επίπεδο της πλάκας από στενές και τρεμάμενες αυτοσχέδιες σκάλες και σκαλωσιές που γλιστρούσαν από τη λάσπη. Άλλοι έστρωναν τη ρευστή λάσπη με ίσιες σανίδες. Ο χρόνος ήταν κρίσιμος για το πήξιμο του τσιμέντου. Γι' αυτό, με φωνές που συντόνιζαν οι παλιότεροι, δημιουργούσαν στους μεταφορείς έναν πυρετώδη ενθουσιασμό που τους ενθάρρυνε να κάνουν γρήγορα, χωρίς σταματημό.

Αντίθετα, σήμερα η αντίστοιχη διαδικασία διεκπεραιώνεται γρήγορα και ασταμάτητα από πολλά μηχανικά μέσα, με αναβατόρια, γερανούς και εργαλεία που χειρίζονται λίγοι χειριστές τους, αλλά χωρίς την συγκίνηση και τον ενθουσιασμό των παλιών «πλακάδων». Εξάλλου, στο παρελθόν το ρίξιμο της πλάκας παρωθείτο και ολοκληρωνόταν γρήγορα με την προσμονή του πρόχειρου τσιμπουσιού, «στα όρθια» που ακολουθούσε, με τις δεκάδες ρέγκες και τα αμέτρητα κανάτια κρασί από στόμα σε στόμα. Θεωρώ ότι αυτό που συνέβαινε τότε σε σχέση με ότι συμβαίνει σήμερα είναι ένα χαρακτηριστικό δείγμα αλλαγής «παραδείγματος» για την τεχνολογία.

Επιστρέφοντας στην φωτογραφία, που ήταν το έναυσμα αυτού του σημειώματος, υπενθυμίζω ότι το χτίσιμο του Κτηρίου του Σχολείου στο Ξηροκάμπι (1927-1929) ήταν η εκπλήρωση ενός «τάματος» των συμπατριωτών μας που πολέμησαν στην Μικρασία, μεταξύ 1918 μέχρι 1922 και γύρισαν ζωντανοί (...)

Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου

Στη δίνη του Εμφυλίου Πολέμου

Στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου Πέτρος Α. Φραγκής (1905-1992) από τα Κατσουλαίικα βρέθηκε να υπηρετεί ως φύλακας στις φυλακές του Γυθείου. Οι περισσότεροι από τους φυλακισμένους ήταν αριστεροί. Η χώρα περνούσε μια από τις πιο οδυνηρές περιόδους της. Συγκρούσεις παντού, πόλεις, χωριά αλλά και οικογένειες είχαν διχαστεί.

Μέσα στη δίνη αυτού του κυκλώνα βρέθηκε χωρίς να το επιδιώξει και ο Πέτρος Φραγκής. Στενός συγγενής από την πλευρά της συζύγου του, Κανελλιώς Προκοπίδη από την Άρνα, και ιθύνον στέλεχος των ανταρτών παρήγγειλε στον Πέτρο Φραγκή μέσω τρίτων να αφήσει μια προκαθορισμένη μέρα αργά τη νύχτα την πόρτα των φυλακών ανοιχτή για να δραπετεύσουν οι αριστεροί κρατούμενοι.

Η πίεση που δέχτηκε ο Πέτρος Φραγκής ήταν ασφυκτική. Τραγικό πρόσωπο η σύζυγός του που ανέλαβε να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα. Ο Πέτρος Φραγκής όμως αρνήθηκε να το κάνει παρά τον κίνδυνο που απειλούσε να πλήξει ακόμα και την οικογένειά του.

Αννας Ιππιώτου - Μαστακούρη
Το πανηγύρι του Μυστρά

Σαν την Λαμπρή το περιμέναμε, μέσα στον Αύγουστο το πανηγύρι του Μυστρά!! Από τα πολύ μικράτα μου δούλευα!!! Δούλευα στον φούρνο του πατέρα μου. Βέβαιαααα!!! Έδινα ρέστα από τα καρβέλια που αγόραζαν, τα δίπλωνα με την άσπρη γυαλιστερή κόλλα, έριχνα σισάμι στο βρεγμένο ζυμάρι που ήταν έτοιμο να φουρνιστεί, άπλωνα τα πισχύρια στο σκοινί για να στεγνώνουν από την υγρή ζύμη που καθόταν επάνω του. Πολλές δουλειές είχα κάθε μέρα!! Το μεσημέρι με πλήρωνε ο πατέρας μου 20 δραχμές. Με τις 10 δραχμές έπαιρνα το απόγευμα παγωτό και μπόζο γαριδάκια και τις άλλες 10 δραχμές τις έκανα κομπόδεμα. Μάζευα χρήματα για το πανηγύρι... Να αγοράσω ό,τι θέλω, χωρίς να ζητώ από τον πατέρα μου. Αυτό γινόταν κάθε καλοκαίρι και εξακολουθεί ακόμα, γιατί εεε, όλο και κάποιο πανηγύρι υπάρχει πάντα.....

Η μάνα μου καταστρώνει το σχέδιο εξόρμησης μας στο πανηγύρι... –Όχι δεν θα πάμε στις 29 που είναι η φούγα, η γιορτή του Αη-Γιάννη. Θα πάμε προπαραμονή και τις τελευταίες μέρες... Το πανηγύρι άρχιζε μια βδομάδα πριν (την γιορτή του Αη-Γιάννη) και μια βδομάδα μετά. Έτσι λέγαμε τότε. Κρατούσε πολλές μέρες! –Αααααα, δύο φορές, εεε;;; έλεγε ο πατέρας μου και τον έκοβαν τα γέλια... –Ωχ, μάνα μ', φωτιά στην τσέπη μ'... Όταν τον φορτωνόταν η μάνα μου, από το σκάσιμο του άρχιζε τα μυτιληναίικα. Ας έλεγε όμως, του καλοάρεσε και αυτού.

Και ερχόταν η προπαραμονή και πηγαίναμε νωρίς το απόγευμα. Αράζαμε το πράσινο ΟΠΕΑ στείσον στα χωράφια που ήταν πριν από τον χώρο του πανηγυριού. Εκεί ήταν το πάρκινγκ των αυτοκινήτων. Επίσης, και δεξιά και αριστερά του δρόμου αραγμένα αμάξια. Στα χωράφια υπήρχαν άνθρωποι που καθοδηγούσαν τους οδηγούς πού να πάνε. Πολλές χρονιές πλήρωναν και ένα μικρό ποσόν για τα αυτοκίνητα που ήταν παρκαρισμένα και προστατευμένα!!

Το φρέσκο δροσερό αεράκι έμπαινε από τα παράθυρα, ανακατεμένο με τις ευωδιές από τα προβατάκια, τα γαϊδουράκια, τις γαλοπούλες και άλλα ζωντανά που ήταν προς πώληση. Έπρεπε να φύγω γρήγορα από εκεί γιατί, καθώς ήταν το στομάχι μου ενοχλημένο από τον δρόμο, σίγουρα θα γινόταν κανένα ατύχημα..... –Πωπώ, αυτές είναι κότες για σουπά.... Και οι γαλοπούλες, κρεατόπουλα για παραγέμισμα... Έτσι έλεγε ο κυρ-Μιχάλης, καθώς του άρεσε να αγοράζει καμία δεκαριά και να τις ρίξει στο κοτέτσι μας. –Θα έρθω καμία μέρα να ψωνίσω μόνος μου, χωρίς φασαρίες.... Οι φασαρίες ήμασταν εμείς φυσικά... Οι γυναίκες με τα ψώνια μας!!! Πρώτα πρώτα μπαίναμε στην μικρή εκκλησιούλα του Αη-Γιάννη του Νηστευτή, που ήταν ανοιχτή για τα προσκυνήματα. Ανάβαμε τα κεράκια μας και προσκυνούσαμε την μεγάλη εικόνα που ήταν στημένη έξω από την εκκλησιούλα.

Στον ώμο μου κρεμόταν από την χρυσή αλυσίδα του το πορτοφόλι μου το ροζ με τις πέρλες. Μέσα είχα τον θησαυρό μου. Ροζ σκούρο με παγιέτα ήταν και το φορεματάκι μου. Ροζ πουά και οι φιόγγοι στα δύο κοτσίδια μου. Πάντα τα μαλλιά δεμένα. Δεν ξανακάνω το λάθος να αφήσω ελεύθερα τα μακριά μου μαλλιά, μετά το περιστατικό με την βάρκα. Όσο τραβούσα το σκοινί για να ανέβει, να κουνηθεί η βάρκα, τόσο μπερδεύονταν τα μαλλιά μου στο σκοινί. Το αποτέλεσμα; Η τούφα κόπηκε από την ψαλίδα του βαρκάρη (του ιδιοκτήτη των παιχνιδιών) και μετά της κυρα-Πίτσας Μπομπούτση της κομμώτριας.

Πρώτες έφτασαν στα ρουθούνια μου οι ωραίες μυρωδιές από το ψημένο καλαμπόκι, από τον χαλβά Φαρσάλων και από το μαλλί της γριάς!! Πρώτη στάση μαλλί της γριάς! Το πορτοφολάκι με τις πέρλες άνοιγε και έβγαине το διφραγκάκι. Δεύτερος σταθμός ο γύρος του θανάτου! Πολύ μου άρεσε να ανεβαίνω τα σκαλάκια και να μπαίνω μέσα και επάνω από την τεράστια βαρέλα και να βλέπω το σόου με τα αυτοκίνητα και τις μηχανές. Την ευχαρίστηση και τον θαυμασμό μου, τον διεκοπτε η μάνα μου που κάθε λίγο έβγαζε τα επιφωνήματα της: –Ωωωωχχχχ, Παναγία μουου, πάει, πάει, πάειι, και άλλα τέτοια.... Μετά σειρά είχε το τρενάκι, οι βάρκες φυσικά, οι κούνιες, και τα συγκρουόμενα αυτοκίνητα που πήγαινα με τον πατέρα μου οδηγό, όσο ήμουν μικρούλα. Το καρουζέλ ήταν το αγαπημένο μου. Επέλεγα πάντα το αλογάκι να κάθομαι ή το σκουτερακι. Αυτό το αργό γύρω γύρω, το ελαφρύ αεράκι που ερχόταν επάνω μου, μου άρεσε χωρίς να με ζαλίζει. Πολλά καρουζέλ στο πάνω μέρος τους είχαν μια κωνική σκεπή με ένα κοκοράκι επάνω. Άλλα πάλι, πιο μεγάλα, επάνω στην σκεπή είχαν στημένο ένα μεγάλο κεφάλι κούκλας.... Αυτό το κεφάλι με τα ξεβαμμένα ματιά, τα ξεβαμμένα κάστανα μαλλιά, το μεγάλο μπούστο με το κόκκινο φουστάνι, απέφευγα να το κοιτώ.... Ήταν ένα πολύ τρομακτικό θέαμα. Με τρόμαζε αυτό το κεφάλι πολύ. Για πολλές μέρες το έβλεπα στον ύπνο μου και τρόμαζα. Αργότερα έγινε πιο μεγάλο. Με χέρια απλωμένα και μεγάλη φούστα. Το έλεγαν μπαλαρίνα, αλλά και αυτή η κούκλα ήταν και είναι πολύ τρομακτική... Φυσικά, καθώς μεγάλωνα, άλλαζαν και τα παιχνίδια και οι αγορές που έκανα από το πανηγύρι.

Αγόραζα κάθε λογής μπιχλιμπίδι, κάθε παράξενο μολύβι, στυλό, μπλοκάκια με κλειδαριά, όμορφα μπλοκ αλληλογραφίας με ζωγραφιές και φυσικά τσαντάκια και πορτοφόλια που ήταν η αδυναμία μου. Πάντα, λίγο πριν φύγουμε, αγόραζα τα χρυσόψαρα. Στο σπίτι υπήρχαν γυάλες με τα διακοσμητικά τους αλλά χωρίς ψαράκια. Μέσα σε μια σακούλα ειδική για μεταφορά έβαζε ο πωλητής νερό και όσα ψαράκια αγόραζα. Συνήθως τέσσερα. Ωωωω, τα περιποιομουν πολύ τα ψαράκια μου αλλά δεν άντεχαν από χρονιά σε χρονιά και πέθαιναν. Έτσι αγόραζα καινούρια σε κάθε πανηγύρι. Καθώς μεγάλωνα, το ενδιαφέρον μου στρεφόταν στις κασέτες, στα ηλεκτρονικά παιχνίδια, στα μπογιατίστικα, στα βερνίκια, στα αξεσουάρ και κοσμήματα.

Εμένα με άφηναν πάντα τελευταία να μου ψωνίσουν... Προτεραιότητα είχαν τα σεμεδάκια, οι βελέτζες από αγνό παρθένο μαλλί, τα εσώρουχα, οι κάλτσες και οι νταβάδες για το γιουβέτσι της μάνας μου. Μετά είχαν σειρά οι ξύλινες κατασκευές που άρεσαν του πατέρα μου. Φτυάρια φαρδιά, στενά, στρογγυλά, σκάφες, πινελάκια, σέσουλες και σανίδες. Εργαλεία του φούρνου όλα αυτά. Στο τέλος αγόραζε και μια γλίτσα «έτσι για διακόσμηση», που έλεγε!! Μετά είχαν σειρά τα μαχαίρια.... Έπρεπε να αγοράζει ο πατέρας μου κάθε χρόνο... Μαχαίρι για το ψωμί, μαχαίρι για τα ραδίκια, μαχαίρι για να σφάζει τα κοκόρια, μαχαίρι για το καρπούζι και ό,τι άλλο παράξενο έβλεπε εργαλείο και κατασβίδι.

Αφού τέλειωναν με όλα αυτά, τότε μου αφιέρωναν και σε εμένα την βοήθεια τους. Εεεε τιιι;;; Τσάμπα μαζεύω τα δεκάρικά όλο το καλοκαίρι;;; Αφού δοκιμάζαμε απ' όλα, μαλλί γριάς, κοκοράκι, λουκουμάδες με μπόλικη κανέλα που μου άρεσε πολύ, χαλβά και σουτζούκια για το σπίτι, λουμπούκια ψημένα, ζεστό μυρωδάτο ποπ-κορν, φιστίκια στο χάρτινο σακουλάκι που είχε πάνω του το 1 ή το 2, τα φιστίκια Αιγίνης που ήταν πάνω στους πάγκους βουνάλακι φτιαγμένα, και φυσικά καρύδι νίχα για τις καρυδόπιτες της κυρα-Παρής και τα πουράκια, είχε έρθει η ώρα για μπουζοπούλα και κρύα μύζα!!! Η αλήθεια ήταν ότι πάντα πεινούσα μετά από τόσο ποδαρόδρομο... Καθόμασταν εκεί

που νόμιζε ο πατέρας μου ότι ήταν καθαρά και τρώγαμε τον μεζέ μας. Εγώ και ο αδελφός μου σουβλάκι με το ψωμάκι καρφωμένο στην κορυφή. Ααχχ θεούλη μου, τι νοστιμιά είχε κείνο το ψωμάκι!!! Πατατούλες τηγανιτές και αγγουράκια από την χωριάτικη. Τις ντομάτες δεν τις τρώγαμε. Μοσχοβόλαγε η μπουζοπούλα και η μπύρα έμοιαζε να 'ναι μπουζί. Πολλοί φίλοι των γονιών μου ήταν κάτω από την παράγκα - ταβέρνα και έτρωγαν και έπιναν. Σμίγαν όλοι μια παρέα. –Άντε γεια μας, και του χρόνου, καλά ψώνια γυναίκες χαχαχα, και άλλες τέτοιες ευχές. Μερικές παράγκες - ταβέρνες είχαν και ορχήστρα και πίστα για χορό!! Διασκεδάζε ο κόσμος!!

Ερχόταν η ώρα λοιπόν να φύγουμε για το χωριό. –Μμμμ, έλεγε η μάνα μου με υποχθόνιο ύφος, υπάρχουν και τα λεωφορεία!!! Γελούσαν τότε και τα αρτιά μας με τον Πέτρο... Αυτό μεταφραζόταν, στο εξής: –κυρ-Μιχάλη, δεν σε έχουμε ανάγκη να μας μεταφέρεις. Ας ειν' καλά τα λεωφορεία, που κάνουν έξτρα δρομολόγια και θα έρθουμε και τις άλλες μέρες, σαν που 'ναι οι μέρες, όπως λες κι εσύ.

Πέτρου Π. Σκληρού

Βροχές και αμπουλάδες στα Κατσουλαίικα

Τη δεκαετία του 1950-60, που ήμουνα μικρό παιδί, θυμάμαι ότι έριχνε κατά καιρούς για πολλές μέρες πολύ νερό. Θεομηνίες τις έλεγες ο πατέρας μου. Οι δρόμοι γέμιζαν νερά και πολλά χωράφια πλημμύριζαν για μέρες.

Ο κεντρικός δρόμος στα Κατσουλαίικα κατέβαζε πολύ νερό, το οποίο έτρεχε προς τα κάτω προς τη Μούσγα. Το μεγάλο χωράφι του Κυριακάκου (σήμερα κληρονόμων Δημητρίου Η. Αποστολάκου) μπροστά από το σπίτι μου, στο βόρειο μέρος του χωριού, βάσταγε νερό για πολλές μέρες. Στο νότιο μέρος του χωραφιού του Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου, στο κέντρο του χωριού, πλημμύριζε και πήγαινα με τη σκάφη της μητέρας μου και έκανα βαρκάδα.

Το πιο εντυπωσιακό όμως ήταν οι αμπουλάδες μετά το τέλος της βροχής. Η γη είχε γεμίσει με νερό, το οποίο έβγαине πάνω. Οι δρόμοι ήταν με χώμα. Ασφαλτος δεν υπήρχε ακόμα. Ο κεντρικός δρόμος σε αρκετά σημεία έβγαζε νερό από κάτω, το οποίο έτρεχε για μέρες. Με τον φίλο μου Σπύρο Ν. Μανωλάκο πηγαίναμε και κοιτάζαμε τους αμπουλάδες. Ήταν εντυπωσιακό θέαμα. Οι περισσότεροι αμπουλάδες ήταν σε δύο σημεία: από το σπίτι του Σπύρου Ν. Μανωλάκου μέχρι το σπίτι του Πότη Λ. Λιντζέρη και από το σπίτι της Βαγγελίας Π. Καψάλη μέχρι το σπίτι του παπα-Λιντζέρη (Δημήτρη Λ. Λιντζέρη).

Σήμερα οι αμπουλάδες έχουν χαθεί. Ο δρόμος είναι ασφαλτοστρωμένος και τα νερά με τις γεωτρήσεις έχουν πάει πιο χαμηλά.

Γεωργίου Π. Λαμπρινού

Η καφετέρια – πιτσαρία των Λαμπριναίων στο Ξηροκάμπι

Στις 15 Ιουνίου 1980 ήρθα από τη Σκάλα, όπου εργαζόμουν ως υπάλληλος (πιτσαδόρος) κατόπιν πρόσκλησης του μπάρμπα μου Παναγιώτη Β. Παναγάκου. Στην καφετέρια εκτός των συνεταίρων Κώστα Ε. Νικολακάκου (Μπούλη) και του μπάρμπα μου δούλευαν άλλα τρία άτομα, ο Σάκης Ι. Μπούζας, η Ελένη Παναγάκου σύζυγος Παναγιώτη και μια κυρία Παπαδάκου από την Ποταμιά (δεν θυμάμαι το μικρό της όνομα).

Σαν καφετέρια δούλευε από το 1975. Πριν ήταν καφεενείο – ψησταριά. Η καφετέρια ανέβασε το επίπεδο του Ξηροκαμπίου, ανακαινισμένη με τασάκια στα τραπέζια και πολυτελή καθίσματα.

Μετά από δύο μήνες ήρθε και ο αδερφός μου ο Δημήτρης ως σερβιτόρος με την προϋπόθεση να αποσυρθεί λόγω ηλικίας ο Παναγάκος και να συνεταιριστούμε με τον Κώστα Νικολακάκο. Όμως έγινε το αντίθετο. Ο Νικολακάκος παντρεύτηκε και έφυγε. Έτσι το κατάστημα έγινε Αφοι Λαμπρινού και Παναγάκος έως το 1985, οπότε αποσύρθηκε ο Παναγάκος για λόγους υγείας και τη θέση του πήρε ο Φώτης Γ. Σουλειδής (γαμπρός μας). Η επιχείρηση παρέμεινε στο κτίριο αυτό έως 31 Οκτωβρίου 1997.

Τον Φεβρουάριο του 1998 συνέχισε τη δραστηριότητά της από εμένα και τον αδερφό μου σε νέο κτίριο, απέναντι από το προηγούμενο, ιδιοκτησίας τότε των αδερφών Γεωργίου και Σταύρου Παρηγόρη, όπου λειτουργούσε το ζαχαροπλαστείο των Ρούλα Λαμπροπούλου και Μαρίας Τσολάκη. Εκεί μέيناμε ως τον Απρίλιο του 2012, καθώς το κτίριο αγοράστηκε από τον Βαγγέλη Βαλκανά από την Τραπεζοντή, με σκοπό να το λειτουργήσει ως ξενοδοχείο.

Στη συνέχεια η επιχείρηση μεταφέρθηκε στην κάτω μεριά της πλατείας, στις Καμάρες. Εγώ αποσύρθηκα και το μαγαζί ανέλαβε εξ ολοκλήρου ο αδερφός μου με την οικογένειά του ως τον Απρίλιο του 2022, οπότε και η επιχείρηση σταμάτησε τη λειτουργία της.

Στο κτίριο αυτό στεγάζεται πλέον το μεζεδοπωλείο των αδερφών Ηλία και Ρόδου Εξαρχάκου.

Στράτη Α. Σολωμού

Μια διόρθωση

Η οικογένεια Σολωμού από το Ξηροκάμπι είναι μια πολυμελής οικογένεια. Στο τεύχος 73 (2020) 12-16 δημοσίευσα ένα άρθρο με τον τίτλο «Η οικογένεια Σολωμού Κουμουστάς – Ξηροκαμπίου», στο οποίο επιχείρησα να φτιάξω το γενεαλογικό της δέντρο. Στη σελίδα 14 του εν λόγω άρθρου στα παιδιά του Κωστή εκ παραδρομής έχει γραφεί το όνομα Δημήτρης. Ο Κωστής Σολωμός, ο γερό-Κωστας, όπως τον φωνάζανε είχε πέντε παιδιά και όχι έξι: τον Στράτη, τον Κούλη, τον Γιώργο, τη Βαλάσω Ασημακοπούλου και τη Σταυρούλα Παπαδάκου. Οι κόρες αναφέρονται με τα επώνυμα των συζύγων τους.

Ποταμίτη Η δύναμη της Δημοκρατίας

Η χρονιά που φεύγει ήταν χρονιά των εκλογών. Το καλοκαίρι είχαμε τις βουλευτικές και το φθινόπωρο τις αυτοδιοικητικές. Για τον Δήμο της Σπάρτης είχαμε έξι υποψηφίους δημάρχους. Όπως καταλαβαίνουμε, για να καταρτιστούν οι συνδυασμοί είχαμε αρκετές ζυμώσεις.

Στο χωριό της Ποταμιάς ο νυν πρόεδρος Μιχάλης Λεοντσίνης, ο οποίος στις προηγούμενες εκλογές είχε εκλεχθεί με τον συνδυασμό του Βαγγέλη Βαλιώτη, αποφάσισε να ξαναθέσει υποψηφιότητα. Εδώ να πούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων του χωριού ήθελαν να ξαναθέσει υποψηφιότητα. Όμως ο πρόεδρος, εκτός από τον συνδυασμό του Βαγγέλη Βαλιώτη, δέχθηκε προτάσεις και από τους συνδυασμούς του Πέτρου Δούκα, του Μιχάλη Βακαλόπουλου και της Ντίας Τζανετέα.

Ο πρόεδρος ενημέρωσε τους κατοίκους του χωριού για το δίλημμα που προέκυψε. Μετά από αρκετές συζητήσεις ο πρόεδρος πρότεινε τη λύση να τη δώσουν οι κάτοικοι του χωριού με εσωτερικές εκλογές. Την Παρασκευή 4-8-2023 το απόγευμα στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού, σε μια ιστορική μέρα για το χωριό, όσο υπερβολικό και αν φαίνεται, (όσο και να ψάξαμε τέτοια ενέργεια σε άλλο χωριό δεν βρήκαμε, τουλάχιστον στα χωριά του πρώην Δήμου Φάριδος) εβδομήντα οκτώ Ποταμίτες έδωσαν το «παρών». Αν αναλογιστούμε ότι την πρώτη Κυριακή των Δημοτικών Εκλογών ψήφισαν εκατόν εξήντα τέσσερις Ποταμίτες και τη δεύτερη εκατόν σαράντα δύο, το ποσοστό της συμμετοχής στις εσωτερικές εκλογές είναι άκρως ικανοποιητικό. Τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας έχουν ως εξής: Μιχάλης Βακαλόπουλος σαράντα εννέα ψήφοι και Ντία Τζανετέα είκοσι εννέα ψήφοι. Οι άλλοι υποψήφιοι δεν έλαβαν καμία ψήφο. Έτσι ο Μιχάλης Λεοντσίνης έθεσε υποψηφιότητα με τον συνδυασμό του Μιχάλη Βακαλόπουλου.

Στις Δημοτικές Εκλογές που ακολούθησαν ο Μιχάλης Λεοντσίνης κέρδισε την προεδρία του χωριού και σε συνδυασμό με τη νίκη του Μιχάλη Βακαλόπουλου το χωριό μας θα έχει εκπροσώπηση με τον συνδυασμό του δημάρχου.

Ευχόμαστε ολόψυχα στον Μιχάλη Λεοντσίνη καλή επιτυχία στο έργο του.

Δημητρίου Η. Χαντζάκου*

Ο εσπερινός του Αγίου Νεκταρίου μέσα από την παλαιοπαναγίτικη λαογραφία

Του Αγίου Νεκταρίου στο χωριό σήμαινε στην πραγματικότητα το τέλος του φθινοπώρου και το δειλό ξεκίνημα του χειμώνα. Έτσι το είχαμε συνδέσει στο παιδικό μας μυαλό. Δεν ήταν μόνο οι πρώτες καμινάδες που άρχιζαν σιγά σιγά να καπνίζουν ή τα έντονα πρωτοβρόχια που έφερναν τα γκρίζα σύννεφα που κούρνιαζαν τέτοια εποχή γύρω από τις κορυφές του Ταΰγétου. Ήταν που η γιορτή αυτή σηματοδοτούσε και το ξεκίνημα του μαζέματος των ελιών, της κατεξοχήν αγροτικής ασχολίας του χειμώνα.

Θυμάμαι τότε που με το άκουσμα της καμπάνας του εσπερινού του Αγίου Νεκταρίου, εκείνα τα ομιχλώδη σούρουπα, που το ψιλόβροχο έπεφτε αργά και δρόσιζε την παλαιοπαναγίτικη φύση, τρέχαμε με λαχτάρα παίρνοντας το παλιό μονοπάτι με τα ψηλά κυπαρίσσια και τα κυκλάμινα, στο γραφικό του ξωκλήσι στα Παλιάμπελα, στα βόρεια κτήματα του χωριού.

Στο μονοπάτι αυτό, σχεδόν πάντοτε απαντούσαμε και κάποιες μαυροφορεμένες γιαγιάδες, που βάδιζαν με το κεφάλι σκυφτό, κρατώντας σφιχτά στα ζαρωμένα τους χέρια, λίγα βρεγμένα άνθη· χρυσάνθεμα, γιασεμί, τριαντάφυλλα και βασιλικό, παρμένα όλα από το παρτέρι της αυλής τους, για να στολίσουν με αυτά την εικόνα του Αγίου στο προσκυνητάρι.

Η μελωδική και στεντόρεια φωνή του παπα-Κώστα που αντηχούσε ήδη από μακριά, ήταν ο μοναδικός ήχος που διέκοπτε την φυσική συγχορδία των σταλαγματιών της απαλής βροχής που έπεφταν πάνω στο χώμα και στα δέντρα.

Κι όταν φτάναμε, το πάλλευκο εκκλησάκι με την δίρριχτη κεραμιδένια στέγη και τον μικρό σκεπασμένο περίβολο που κοιτάζει στο νοτιά, στεκόταν μπροστά μας ολοφώτεινο και περιποιημένο, χάρη στον άοκνο ζήλο του μπαρμπα-Γιώργη και των άλλων επιτρόπων. Δεν περνούσε πολλή ώρα που η μικρή αυτή αυλή και το ασβεστωμένο ξωκλήσι που πολύ παλιά ήταν του Αη-Γιώργη, και αργότερα, μετά το '61 που αγιοκατατάχθηκε ο Άγιος Νεκτάριος, το ανοικοδόμησαν και του το αφιέρωσαν, γέμιζαν ασφυκτικά από κόσμο. Οι Παλαιοπαναγίτες τον ευλαβούνταν πολύ τον Άγιο, αφού ήταν από τους πρώτους στην περιοχή που του έκτισαν ναό.

Κι έπειτα, όταν ο κυρ-Νίκος ο ψάλτης άρχιζε να ψέλνει με την μπάσα χαρακτηριστική του φωνή, το «Κατευθυνθήτω η προσευχή μου ως θυμίαμα ενώπιόν σου, έπαρσις των χειρών μου θυσία εσπερινή, εισάκουσον μου Κύριε», ο παπάς θυμιάτιζε την Αγιά Τράπεζα και τον ναό απ' άκρη σ' άκρη. Μετά ακολουθούσε το «Φως ιλαρόν» κι αργότερα, μετά τ' Απολυτίκια, η αρτοκλασία και η απόλυσις.

Θυμάμαι εκείνο το μεθυστικό άρωμα του λιβανιού φτιαγμένου από ροδοπέταλα μυρωδάτης τριανταφυλλιάς, που ενωνόταν με αυτό των λουλουδιών που είχαν εναποθέσει στην εικόνα του Αγίου οι γυναίκες, αλλά και των αγνών κεριών και των ζαχαρομένων άρτων που δέσποζαν στο μικρό τραπέζι στο κέντρο του κατανυκτικού ναΐσκου. Τι εικόνες, αρώματα και μυρωδιές..

Χρόνια πολλά, βοήθειά μας ο Άγιος Νεκτάριος!!

* Διεθνολόγος - Εκπαιδευτικός. Το κείμενο αυτό έχει δημοσιευτεί στο facebook στη σελίδα: Μέλη Εκκλησιαστικής Κοινότητας Παλαιοπαναγιάς Λακεδαιμόνος, απ' όπου το αναδημοσιεύουμε.

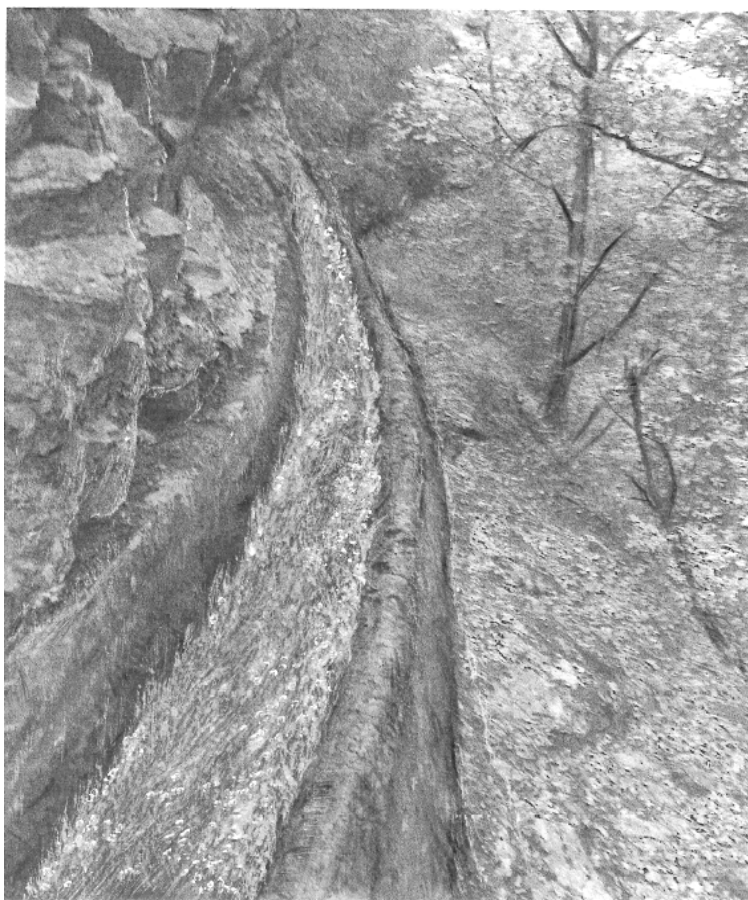
Σε σχόλιο στην ως άνω ανάρτηση ο Νεκτάριος Γρηγοριάδης ανέφερε και αυτό: Το εκκλησάκι αυτό φτιάχτηκε από τον Γεώργιο Γρηγοριάδη του Ιωάννη και την γυναίκα του Σταυρούλα, ο οποίος έφτιαξε και το εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα Παλαιοπαναγιάς.

Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη

Μάθαμε να κολυμπάμε στις λούμπες της Ρασίνας, στο Ανάκωλο, πηγαίνοντας εκεί πάντα από το Αυλάκι....

Πριν πολλά χρόνια, υπηρετώντας ως νεοσύλλεκτος την στρατιωτική μου θητεία στην Αεροπορία, ο εκπαιδευτής μας, κληρωτός σμηνίας Ζερβομπεάκος από την Μάνη, με ρώτησε: «Κι εσύ, ρε Καλκάνη, πού έμαθες να κολυμπάς, όπως λες; Στις πισίνες του Ταΰγετου;». «Όχι», του απάντησα, «στις λούμπες του Ταΰγετου... και πάντα πηγαινα εκεί από το Αυλάκι...» πρόσθεσα περήφανος (...).

Βέβαια, ο σμηνίας δεν κατάλαβε το τελευταίο που του είπα... Είναι, όμως, γεγονός ότι όλοι οι νέοι στο Ξηροκάμπι πηγαίναμε για κολύμπι στις λούμπες της Ρασίνας, στην χαράδρα του Ανάκωλου, όχι περπατώντας στον δρόμο της χαράδρας αλλά διαλέγοντας «φανατικά» να ακροβατούμε στα στενά κράσπεδα του αρδευτικού τσιμεντένιου αυλακιού.

*Ένα τμήμα του αρδευτικού αυλακιού στην χαράδρα του Ανακώλου
(από το εξώφυλλο του τεύχους 74 της εφημερίδας Η Φάρις του 2021,
φωτογραφία Ιωάννη Γ. Παρηγόρη)*

Το αυλάκι είναι «κολλημένο» στην κατακόρυφη σχεδόν όχθη –κατεβαίνοντας αριστερά– της χαράδρας, σε ένα ύψος μέχρι πενήντα περίπου μέτρων σε μερικά σημεία της πάνω από το νερό της Ρασίνας. Ακολουθώντας το, εκτός από την ακροβασία που κάναμε, έπρεπε να ισορροπούμε στα στενά κράσπεδα του αυλακιού που ήταν στρογγυλεμένα από τις πέτρες που έπεφταν από τον δρόμο, αλλά και που ήταν γλιστερά από το ορμητικό νερό του αυλακιού. Βλέπετε, θέλαμε να αποδείξουμε ότι κολυμπάμε στο ποτάμι αλλά και δεν φοβόμαστε το ύψος, παρόλες τις φωνές συγχωριανών που περνούσαν από τον δρόμο και μας υπενθύμιζαν με φωνές δύο θανάτους νέων από πτώσεις στην χαράδρα από το αυλάκι. Τόση ήταν η «τρέλα» για το αυλάκι που υπήρξε και μια προσπάθεια ενός συνομηλίκου μας να πάει για κολύμπι από το αυλάκι καβάλα σε ποδήλατο, μέσα από την κοίτη του αυλακιού, χωρίς βέβαια τρεχούμενο νερό.

Το αυλάκι που άρχισε να κατασκευάζεται από το 1943, είναι παράλληλο με ένα άλλο παλαιό αρχαιο-ελληνικό που είχε λαξευθεί στον βράχο της όχθης της χαράδρας, μερικά μέτρα ψηλότερα. Αυτό είχε κατασκευαστεί πριν από αιώνες για τον ίδιο λόγο. Να μεταφέρει νερό στην πεδιάδα για τους κατοίκους και τις καλλιέργειες. Ένα μικρό μέρος του «Διαβολαύλακου», όπως το αποκαλούμε σήμερα όλοι, σώζεται ακόμα λαξευμένο στον βράχο της όχθης της χαράδρας.

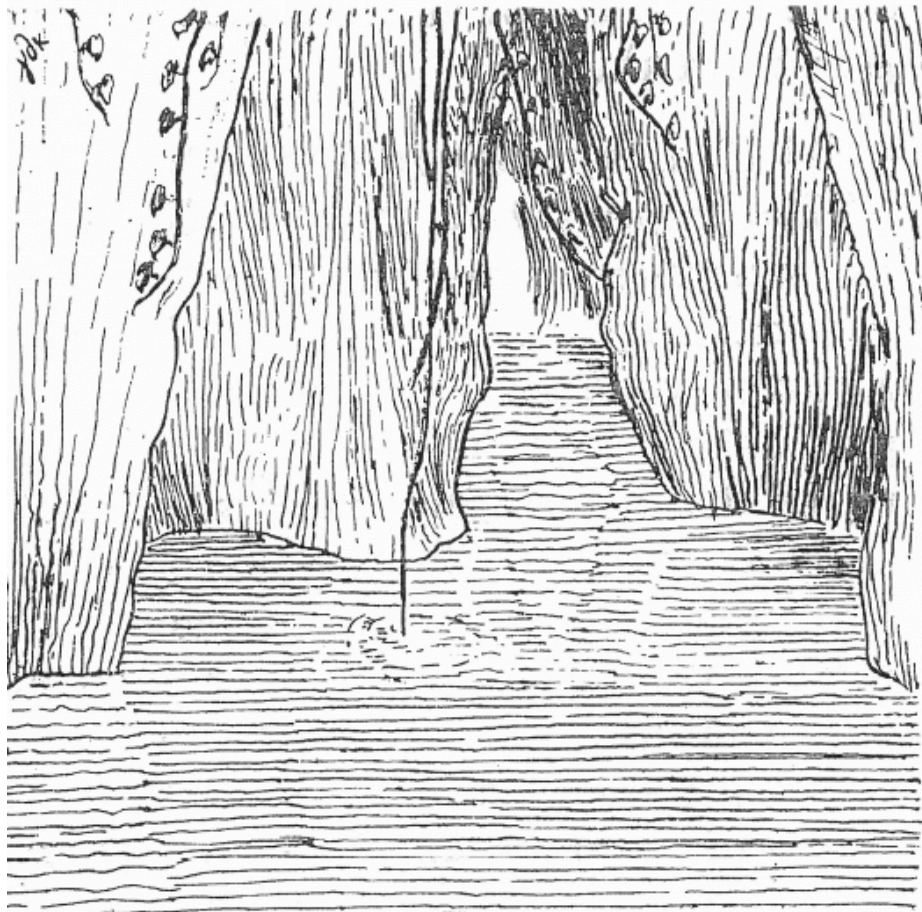
Το νερό, άφθονο τον χειμώνα –ιδίως στις κατεβασιές– και ελάχιστο το καλοκαίρι όταν φτάνει στο Ανάκωλο, προέρχεται από τον ορεινό όγκο του Ταϋγέτου, ρέοντας επιφανειακά, ή και από ενδιάμεσες πηγές του. Κατά την διαδρομή του, όμως, διαλύει συνεχώς τα κυρίαρχα στον Ταϋγετο ασβεστολιθικά εδάφη και ανοίγει σπήλαια ή «καταβόθρες» και υπόγειες διαδρομές. Έτσι δημιούργησε και το ίδιο το φαράγγι –ή την χαράδρα– του Ανακώλου (βλ. το τεύχος 10/1971 της εφημερίδας Το Ξηροκάμπι, σελ. 1-3 «Σκέψεις για την χαράδρα του Ανακώλου», το τεύχος 31/2003 της εφημερίδας Η Φάρις σελ. 6-10 «Περί των υδάτων της Φαρίδας» και το τεύχος της εφημερίδας Η Φάρις 34/2003 στο εξώφυλλο και το εσώφυλλο). Έτσι, με τις απώλειες του νερού το καλοκαίρι λιγοστεύει η επιφανειακή ροή του νερού που συχνά παραμένει στάσιμο για λίγους μήνες σε βαθουλώματα, τις λεγόμενες «λούμπες».

Για να αποφεύγουν οι ντόπιοι την καταβύθιση του νερού, κατασκεύασαν και χρησιμοποίησαν διαχρονικά στην αρχαιότητα –και τώρα– αυλάκια με αδιάβροχες κοίτες. Σε ένα μέρος της διαδρομής, μόνο, χρειάστηκε να ρίχνουν το νερό από ψηλά, επάνω στον βράχο και το συγκέντρωναν ξανά χαμηλότερα. Έτσι, δημιουργούσαν και έναν εντυπωσιακό καταρράκτη, ύψους αρκετών μέτρων, στο επάνω άκρο της χαράδρας του Ανακώλου, κάνοντάς την ομορφότερη.

Στην κοίτη της Ρασίνας, κάτω σχεδόν από τον καταρράκτη, σχηματιζόταν κάθε καλοκαίρι η πρώτη –στην διαδρομή του νερού– λούμπα, η Γουννίτσα, που χρησιμοποιούσαν για κολύμπι οι πρωτάρηδες ή οι νεότεροι. Εκεί έπαιρναν τα πρώτα μαθήματα κολύμβησης. Πιο κάτω σχηματιζόταν η λούμπα Πολύμι, που ήταν πιο βαθιά και πιο κρύα, ενώ πιο κάτω η λούμπα Κομ(ν)ηνή, σχεδόν υπόγεια στο μεγαλύτερό της μέρος και άπατη, με πολύ κρύα νερά και πρόσθετες δυσκολίες για τους κολυμβητές.

Επάνω της, πριν πολλά χρόνια, είχαν πέσει μεγάλοι βράχοι από τις ψηλές όχθες. Σε αυτούς φυτρώνουν δέντρα και θάμνοι σκεπάζοντάς την. Το ημίφως που επικρατεί από κάτω το διαπερνούν λεπτές φωτεινές ακτίνες που χορεύουν από τα κινούμενα κλαδιά και φύλλα, αντανακλούν στα πολύχρωμα άκακα και πανέμορφα νερόφιδα που ακινητούν στην επιφάνεια του νερού (όταν δεν υπάρχουν κολυμβητές), αλλά και στα χέλια που υπάρχουν. Όλα αυτά δημιουργούν για τους κολυμβητές ένα εξωτικό και

φοβιστικό περιβάλλον, που φορτωνόταν και από την ιστορία της νεαρής Κομνηνής που είχε πέσει και πνιγεί κάποτε μεταφέροντας με το σταμνί της νερό από την παρακείμενη στην άλλη όχθη πηγή.

*Η λούμπα Κομ(ν)ηνή στο εσωτερικό της
(σχεδιάγραμμα του Γ. Θ. Καλκάνη
από το τεύχος II της εφημερίδας Το Ξηροκάμπι του 1971, σελ. 3 «Στ' Ανάκωλο»).*

Πρέπει να συμπληρωθεί εδώ η εικόνα της λούμπας αυτής με την αναφορά σε μια μικρή πηγή που τρέχει ακριβώς εκεί, στην δεξιά πλευρά της χαράδρας. Εκεί διαβάσαμε ένα καλοκαίρι μια παρέα φοιτητών γιατί ήταν σκιερά και δροσερά, τρώγοντας παξιμάδια και ντομάτες, ή κολυμπάγαμε στην υπόγεια λούμπα. Ενώ όμως γνωρίζαμε ότι δεν ήταν σοφό να κοιμόμαστε μεσημεριάτικα κάτω από τα πλατύφυλλα πλατάνια, αφηνόμασταν σε λίγο ύπνο. Ένα μεσημέρι ξύπνησα περιτριγυρισμένος από κατάξανthes μισόγυμνες κοπέλες που έπαιζαν με το νερό της πηγής και μιλούσαν μια άγνωστη γλώσσα. Ανοιγόκλεισα τα μάτια μου καθώς αναρωτιόμουν αν πέθανα και βρισκόμουν στον παράδεισο..... Βεβαιώθηκα ότι ήμουν ζωντανός και κατάλαβα πού βρισκόμουν, καθώς είδα δίπλα μου τους φίλους μου να κοιμούνται. Πληροφορηθήκαμε αργότερα ότι

οι νέες αυτές ανήκαν σε μια ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητριών από την Σουηδία, που είχε μόλις φτάσει στο χωριό μας και είχε εγκατασταθεί στο κοντινό κτήριο του σχολείου για να συμμετάσχουν σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την γεωλογία και την χλωρίδα και πανίδα του Ταϋγέτου.

Σε αυτό το σημείωμα, βέβαια, αναφερόμαστε σε κολυμβητές και όχι κολυμβήτριες, γιατί τα κορίτσια τότε δεν πήγαιναν για κολύμπι στις λούμπες λόγω των ηθών της εποχής. Τα αγόρια φορούσαν μόνο τις μπλε γνωστές «βρακούλες» τους με λάστιχο στη μέση, αυτοσχέδιες και ραμμένες από τις μανάδες. Τις βρακούλες αυτές τις χρησιμοποιούσαν στην γυμναστική και στις γυμναστικές επιδείξεις των σχολείων. Σε μερικές λούμπες, αθέατες από τους περαστικούς του δρόμου, δεν νομίζω ότι τις χρησιμοποιούσαν (...)

Υπήρχαν βέβαια και άλλα απρόοπτα συμβάντα ή ατυχήματα στις λούμπες του Ανακόλου. Ένα συνηθισμένο πάθημα ήταν ο ερεθισμός και το τσουξίμο των χειλιών και όλου του σώματος, όταν στο νερό κάποιοι έριχναν φλόμο. Αυτό το έκαναν για να πεθάνουν από ασφυξία τα χέλια. Όμως μικροί και άπειροι κολυμβητές είχαν πολλές φορές πρηστεί μετά το κολύμπι. Αποτέλεσμα ήταν να εμφανιστούν γυμνοί χωρίς βρακούλες –που δεν τους χωρούσαν– στις μανάδες τους που τους περίμεναν στην δεξαμενή ανήσυχες καθώς βράδιαζε...

Αφήνοντας το Ανάκωλο και ακολουθώντας τη ροή της Ρασίνας συναντούσαμε τη λούμπα του Μακρή, κοντά στα Λασκαραίικα. Αυτή το καλοκαίρι είχε λίγο νερό για κολύμπι, ήταν όμως μια συγκέντρωση νερού, στην οποία μπορούσε κανείς να κάνει άλλα παιχνίδια / μαθήματα. Μπορούσες να παρακολουθήσεις και να μελετήσεις την ανάπτυξη των βατράχων (από τα αυγά τους στους γυρίνους), αλλά και να μαζέψεις «μινίδες» (για τις γυάλες). Σήμερα ακόμα και στα χωριά μας, τα παιδιά δεν έχουν ευκαιρίες ή και την άδεια των γονιών τους για τέτοιες in situ εξερευνήσεις και εμπειρίες.

Όμως τα ίδια μαθήματα κολύμβησης γίνονταν –με παρόμοιες περιπέτειες– και σε άλλες λούμπες (φυσικές ή αυτοσχέδιες) ή και σε πηγάδια και στέρνες των άλλων χωριών μας.

Στους Γοράνους στο ποτάμι του Γερακάρη ονομαστές ήταν οι λούμπες Στενολίτζικας και Κασόνα, ενώ στην Ποταμιά, στην συνέχεια του Γερακάρη, υπήρχαν πολλές λούμπες και στέρνες για πότισμα που προσφέρονταν για κολύμπι. Στα Καμίνια, την Μούσγα και τα Κατσουλαίικα –εκμεταλλευόμενοι τα νερά της Κολοπάνας οι νέοι– μάθαιναν κολύμπι σε λούμπες και στέρνες (όπως του Λιούνη και Τζανναίικα), αλλά και πηγάδια (του Κατσουλάκου και του Βασιλειάδη). Στη Παλαιοπαναγιά και τα Ανόγεια – με τα νερά του ποταμιού της Κάκαρης και των αμπουλάδων του Σκατιά / Σκοτία– γέμιζαν με αυλάκια πέτρινες στέρνες που έφτιαχναν (την Σουρίνα και την Στρογγυλή) μέχρι τον Απρίλη και Μάη όταν υπήρχε νερό. Στο Πυρί, τέλος, έκαναν μπάνιο στα νερά του Ευρώτα, που έχει και βάθος για βουτιές (στην γούρνα / βυτίνα Χρόνη, στην πέτρα Ανδριτσάκη, στον βράχο στον Πλάτανο...).

Κάποτε, μετά από την δεκαετία του 1960, τα μαθήματα κολύμβησης και το λεγόμενο «μπάνιο» μεταφέρθηκαν από τα χωριά μας στο Γύθειο. Τότε αυξήθηκαν τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και –«κυρίως»– άρχισαν τα σχεδόν καθημερινά το καλοκαίρι δρομολόγια του ΚΤΕΛ...

Τάσου Κων. Φραγκή

Ίσως τις λύσεις του μέλλοντος τις κρύβει η παράδοση

Στο προηγούμενο τεύχος της εφημερίδας μας αφιερώσαμε μερικές σελίδες από το ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ του 1900. Ένα ετήσιο έντυπο με πληροφορίες, μελέτες, στατιστικά στοιχεία και άλλα θέματα για την Επαρχία Λακεδαιμόνος των αρχών του εικοστού αιώνα. Σήμερα συνιστά μια σπουδαία πηγή της ιστορικής έρευνας.

Στον σύντομο πρόλογο εκείνου του άρθρου υποσχθήκαμε να επανέλθουμε για μια περαιτέρω αναηλάφηση, έναν αναστοχασμό στο κεφάλαιο «Προϊόντα», που περιέχει πληροφορίες για την αγροτική δραστηριότητα για την οποία ομολογουμένως λίγα γνωρίζαμε.

Ας δούμε λοιπόν ξανά τι παρήγαν οι αγρότες τους καιρούς εκείνους. Τα κυριότερα ήταν: λάδι, εσπεριδοειδή, μέταξα, σιτηρά, οίνος, σύκα και όσπρια. Μέσος όρος ετήσιας παραγωγής λαδιού 2.000.000 οκάδες, που το μεγαλύτερο μέρος του εξαγόταν· εσπεριδοειδών, 10 - 12.000.000 τεμ. πορτοκάλια και 1.000.000 τεμ. μανταρίνια, που τα περισσότερα από αυτά προορίζονταν για τις αγορές της Ρωσίας· μέταξα, ξηρά κουκούλια 50.000 οκάδες και νωπά 200.000 οκάδες· σιτηρά, 5.500.000 οκάδες, ποσότητα που επαρκούσε για την ντόπια κατανάλωση επί έξι μήνες· οίνος, 1.700.000 οκάδες περίπου· σύκα, 160.000 οκάδες· όσπρια, 50.000 οκάδες· σε μικρότερες ποσότητες παρήγαν ακόμα καρύδια, κάστανα κλπ. Έκτοτε, 120 χρόνια περίπου μετά, στα όρια της τότε Επαρχίας Λακεδαιμόνος απομένει η παραγωγή ελαιολάδου και βρώσιμης ελιάς, μικρές ποσότητες εσπεριδοειδών, κηπευτικών και οίνου.

Οι υπόλοιπες καλλιέργειες αφανίστηκαν, και πώς να γίνει αλλιώς; Αφού τόσα χρόνια η μετανάστευση και η αστυφιλία απογύμνωναν την ύπαιθρο και γιγάντωναν τα μεγάλα αστικά κέντρα. Έτσι φτάσαμε στο σήμερα που οι συζητήσεις για το μέλλον της αγροτικής παραγωγής γίνονται υπό πολύπλοκες συνθήκες και την απειλή της κλιματικής κρίσης παρούσα. Ήδη πληθαίνουν τα σινιάλα της που προοιωνίζονται δυσκολίες και προβλήματα μεγάλα.

Οι κύκλοι συζητήσεων, ανάλυσης και ιδεών διχάζονται. Ορισμένοι στρέφονται στην αναζήτηση ενός νέου μοντέλου και άλλοι που παρατηρούν χρόνια τώρα τη δυστοκία του μοντέλου και τάσσονται μ' αυτούς που ζητούν την αναβίωση των παραδοσιακών καλλιεργειών... Παράδειγμα: η Περιφέρεια Πελοποννήσου που έχει ήδη αποφασίσει την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος παραγωγής μετάξης πρώτης ποιοτικής κατηγορίας, σε 30 στρέμματα ενιαίου χώρου σε κάθε μια από τις περιφερειακές ενότητες Λακωνίας Μεσσηνίας και Αρκαδίας.

Προς τούτο σε περιοχές ακαλλιεργήτες και παρόχθιες κατά μήκος του Ευρώτα και του Παμίσου. Θα επιλεγούν 4-5 αγρότες, οι οποίοι θα εκπαιδευτούν κατάλληλα. Η Περιφέρεια κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος θα εξασφαλίσει τη διάθεση του παραχθέντος προϊόντος και ενός ικανοποιητικού εισοδήματος στους παραγωγούς. Επειδή η σιροτροφική δραστηριότητα αναγνωρίζεται περιβαλλοντικά ως φιλική, δεν απαιτείται κανενός είδους περιβαλλοντική άδεια. Δεν απαιτείται επίσης πολεοδομική άδεια και για την ανέγερση θαλάμων εκτροφής, αποθηκών κλπ.

Οι συντελεστές του εγχειρήματος είναι αισιόδοξοι για την επιτυχία του, καθώς η ζήτηση του προϊόντος είναι μεγάλη τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και σ' αυτήν της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η «Φάρις» για την σκοπιμότητα του προγράμματος ζήτησε τη γνώμη συμπολιτών μας που επί μακρόν επιχειρούν στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και της μόδας. Μας είπαν πως «μια τέτοια επιχείρηση θα αποτύγχανε μόνο από κακοδιοίκηση»...

Ιωάννη Γ. Παρηγόρη

11ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος»

Το Μουσικό Χοροστασιό είναι μια μεγάλη παραδοσιακή μουσικοχορευτική εκδήλωση που διοργανώνει ο Παιδαγωγικός Φιλότεχνος Όμιλος Φάριδος. Αρχισε να πραγματοποιείται από το 2012 και είχε αρχικά την μορφή θεματολογικών χορευτικών παραστάσεων με τη συμμετοχή της χορωδίας και του χορευτικού του συλλόγου και τη συνεργασία του τμήματος ελληνικής παραδοσιακής μουσικής του Ωδείου Αθηνών. Από το 2015 παίρνει την μορφή των εργαστηρίων ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και χορού. Την επιμέλεια έχει ο Χρίστος Τσιαμούλης· διδάσκονται παραδοσιακά όργανα, τραγούδι και χορός. Επίσης, μελετάται και διδάσκεται το έργο του Πέτρου Πελοποννησίου, στον οποίον είναι αφιερωμένο.

Έτσι και φέτος για 11η συνεχή χρονιά έγινε στο Ξηροκάμπι από τις 06 έως τις 09 Ιουλίου 2023 το 11^ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος». Σημαντικοί καθηγητές και δάσκαλοι μουσικής και χορού, δίδαξαν στους μαθητές παραδοσιακά όργανα, τραγούδι και χορό. Η θεματολογία φέτος ήταν η μουσική και οι χοροί του Μοριά, της Μακεδονίας και της Θράκης. Συμμετείχαν μαθητές από όλη την Ελλάδα (από την Αθήνα, την Πάτρα, την Θεσσαλονίκη, την Σύρο, την Τρίπολη, την Καλαμάτα και τη Σπάρτη) αλλά και το εξωτερικό. Ιδιαίτερη υπήρξε και φέτος η συμμετοχή του πειραματικού μουσικού Γυμνασίου - Λυκείου Παλλήνης και Αθηνών με αρκετούς μαθητές με τους καθηγητές τους. Επίσης, συμμετείχαν και μαθητές από τα μουσικά σχολεία Ιλίου, Καλαμάτας και Σπάρτης.

Χώρος διεξαγωγής των εργαστηρίων ήταν το κτήριο και ο αύλειος χώρος του Γυμνασίου Ξηροκαμπίου, καθώς και το χωριό της Κουμουστάς, όπου έγινε την Κυριακή γλέντι με γίδα βραστή χορό και τραγούδι.

Επιμέλεια εργαστηρίων: Χρίστος Τσιαμούλης

Τσιαμούλης Χρίστος: θεωρία τροπικού συστήματος(ήχος - μακάμι) - ορχήστρα

Νικόλας Παλαιολόγος: ταμπουράς, ούτι

Κώστας Γεωργούλης: βιολί

Γιώργος Κλάδης: κρουστά

Στέφανος Δορμαπαράκης: κανονάκι

Θοδωρής Τασούλας: κλαρίνο

Μαρία Θεοφανίδου: πολίτικο λαούτο (λάφτα)

Στέλιος Κατσιάνης: λαούτο

Ανδρέας Νιάρχος: φλογέρα

Κατερίνα Παπαδοπούλου: Παραδοσιακό τραγούδι

Καρφής Βασίλης: χοροί της Μακεδονίας και Θράκης

Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου
**Στιγμιότυπα από την εορτή
της Παναγίας της Καταφυγιώτισσας**

Τα Ανώγεια εορτάζουν κάθε χρόνο την προστάτιδά τους Παναγία την Καταφυγιώτισσα, της οποίας το «οχυρό» μοναστήρι δεσπόζει επιβλητικά στον κάθετο βράχο εδώ και αιώνες, παραμένοντας μέχρι και σήμερα πνευματικό καταφύγιο για κάθε ψυχή. Η μονή πανηγυρίζει επ' ονόματι της Ζωοδόχου Πηγής την Παρασκευή του Πάσχα και οι Ανωγειάτες τιμούν με μεγάλη αγάπη τη μνήμη της.

Η περιφορά της εικόνας

Οι παρούσες φωτογραφίες τοποθετούνται χρονολογικά στα τέλη της δεκαετίας του '50 αρχές του '60 και αποτυπώνουν στιγμές από τον εορτασμό την Παρασκευή της Λαμπρής. Τα χρόνια εκείνα ανέβαινε πολύς κόσμος, όπως διηγούνται οι παλαιότεροι, και μάλιστα και πολλοί από άλλα χωριά. Θυμούνται πως ερχόντουσαν πολλοί Αναβρυτιώτες, που ανέβαιναν από το βράδυ και κοιμόντουσαν στα κελιά της μονής. Άλλωστε και το χωριό ήταν τότε πολυπληθέστερο. Η ανάβαση ήταν δύσκολη, αφού δεν υπήρχε ο αμαξιτός δρόμος και όλοι ανέβαιναν από το μονοπάτι, περνώντας απ' το τοξωτό γεφύρι της Παναγίας. Μετά το τέλος της λειτουργίας λαμβάνει χώρα η περιφορά της εικόνας της Ζωοδόχου Πηγής, όπως φαίνεται και στην πρώτη φωτογραφία, όπου πραγματοποιείται η επιστροφή της πομπής στον ναό. Δίπλα από την εικόνα διακρίνεται μία μητέρα που κρατά το μωρό της στην αγκαλιά. Πιθανότατα θα ήταν το παιδί που θα βαπτιζόταν. Τότε έριχναν το μωρό στην εικόνα κι ο πρώτος που θα το έπιανε θα γινόταν ο νονός. Η συνήθεια αυτή είναι παλαιή, όπου το παιδί αναθέτεται

στην Παναγία, για να επιλέξει τους ανάδοχους. Αργότερα επικράτησε να γίνεται κλήρωση για το παιδί, μετά το τέλος της λιτανείας.

Ακολουθούσε η κλήρωση των δώρων έξω από το μικρό κελάκι, όπως φαίνεται στη δεύτερη φωτογραφία. Ξεχωρίζει ο παπα-Τάκης, ο μπαρμπα-Στέλιος ο Τσεκαρέας δίνει ένα δώρο, ενώ ο μπαρμπα-Δημοσθένης ο Κωνσταντόπουλος κάνει την κλήρωση, κρατώντας το κοφίνι με τους κλήρους. Τα μικρά παιδιά του χωριού δίπλα τους παρακολουθούν την κλήρωση με χαμόγελα και ενθουσιασμό, τραβώντας τα τυχερά νούμερα.

Στιγμιότυπο από την κλήρωση

Στην επιβλητική εξώθυρα της μονής, όταν ο κόσμος πια κατηφόριζε, προσφερόταν βραστό, φρέσκο ψωμί και κρασί από την εκκλησία, το οποίο διέμενε ο μπαρμπα-Βασίλης ο Νικολόπουλος. Αλλά πολλές ήταν και οι φορές που οι ταβέρνες του χωριού έφερναν συκωταριά και αρκετό κρασί και όποιος ήθελε έπινε ένα ποτήρι, βοηθώντας ταυτόχρονα τα μαγαζιά, όπως αποτυπώνει η τελευταία φωτογραφία. Έτσι απλά στο πόδι, για την ημέρα, για το καλό. Στη μικρή κοιλότητα του βράχου βρίσκονται τα καλούδια, ενώ τα ποτήρια είναι υψωμένα για τη γιορτινή πρόποση. Η σημαντική αυτή μέρα για τ' Ανώγεια ολοκληρωνόταν στην πλατεία του χωριού το βράδυ με το παραδοσιακό πανηγύρι, με τη συμμετοχή όλου του χωριού αλλά και πολλών από τα γύρω χωριά της περιοχής μας.

Οι ως άνω φωτογραφίες παραχωρήθηκαν από την κα Δήμητρα Σταθάκου για τη δημοσίευση του άρθρου. Την ευχαριστώ θερμά.

Σωτήρη Περ. Παπακωνσταντίνου

Η 34η Ποδηλατική Σπαρτακιάδα 2023 τερματίσε, όπως κάθε χρόνο, στο Ξηροκάμπι – Μια πρόταση

Η εφετινή Ποδηλατική Σπαρτακιάδα 2023, η 34η από την πρώτη το 1988, τερμάτισε, όπως κάθε χρόνο, στο Ξηροκάμπι, σύμφωνα με τα καθιερωμένα τα τελευταία (από το 1989) χρόνια για την Ποδηλατική Ένωση Παλαιμάχων Αθλητών.

Στην Ποδηλατική Σπαρτακιάδα μετέχουν έως και 350 ποδηλάτες και ποδηλάτισσες, με τον αριθμό τους να περιορίζεται για λόγους οργανωτικούς και λόγους ασφάλειας. Συνήθως, δηλώνουν αρχικά επιθυμία συμμετοχής περισσότεροι / περισσότερες από 1500, αλλά ο αριθμός περιορίζεται μετά από προβλεπόμενους προκριματικούς αγώνες (των 8-10 χιλιομέτρων ο καθένας), που διεξάγονται στην Αθήνα, στην Εύβοια, στη Νεμέα, στην Τρίπολη, στο Ξηροκάμπι και αλλού. Η διαδρομή Αθηνών – Σπάρτης (μήκους 256 περίπου χιλιομέτρων) ακολουθεί αρχικά την λεωφόρο Αθηνών και μετά τον παλιό δρόμο Ακροκόρινθος, Άργος, Αχλαδόκαμπος, Τρίπολη, Σπάρτη.

Οι ποδηλάτες και οι ποδηλάτισσες ξεκινούν κάθε χρονιά το πρώτο Σάββατο του Οκτωβρίου από το Καλλιμάρμαρο Στάδιο των Αθηνών και φθάνουν –διαγωνιζόμενοι– αυθημερόν στο άγαλμα του Λεωνίδα στην Σπάρτη, όπου βραβεύονται σύμφωνα με την σειρά άφιξής τους από τον δήμαρχο.

Την επόμενη Κυριακή, αυτοί και αυτές που έχουν φθάσει στην Σπάρτη την προηγούμενη μετά τα 235 χιλιόμετρα, τερματίζουν τον αγώνα, διατρέχοντας χωρίς να διαγωνίζονται, τα περίπου 25 χιλιόμετρα της συμβολικής διαδρομής «Σταύρου Καλκάνη» Σπάρτη – Μυστράς – Ξηροκάμπι. Εκεί διεξάγεται μια ιδιαίτερη ποδηλατική γιορτή με μικρούς μαθητές και μαθήτριες, που συμμετέχουν σε αθλητικούς δρομικούς και ποδηλατικούς αγώνες, αλλά και την παρουσία όλων σχεδόν των κατοίκων της περιοχής.

Εφέτος, κατ' εξαίρεση λόγω εκλογών η Σπαρτακιάδα έγινε στις 16 Σεπτεμβρίου 2023. Την Κυριακή 17, έγινε ο τερματισμός στην πλατεία του χωριού μας που γέμισε ασφυκτικά. Εκεί οι συμπατριώτες μας καλωσόρισαν τους αθλητές, παρακολούθησαν τα παιδιά και κατέληξαν σε παραδοσιακά κεράσματα και φαγητό σε όλα τα γύρω χωριά, ακόμη και στην Γόλα.

Εκεί συζητήθηκε πολύ η επίδραση που έχουν η ποδηλατική Σπαρτακιάδα και οι τοπικοί αγώνες στην διαμόρφωση μιας τάσης αύξησης της χρήσης του ποδηλάτου, κυρίως από τους νέους, τόσο για λόγους σωματικής άσκησης όσο και για περιβαλλοντικούς λόγους.

Μάλιστα συζητήθηκε και η δυνατότητα σχεδίασης και υποστήριξης πρότασης για ορεινή ποδηλασία σε διαδρομές στην περιοχή μας.

Παναγιώτη Γ. Λαμπρινού **Ο καιρός στα χωριά μας**

Ιούλιος

12-26: Δύο εβδομάδες συνεχόμενη ζέστη. Τρία κύματα καύσωνα. Πιο ζεστές μέρες η 23η και η 26η με 43 βαθμούς.

Αύγουστος

15-25: Για 10 μέρες 37 με 38 βαθμούς.

26: Καλό νερό για τριάντα λεπτά μετά από δυο μήνες.

Σεπτέμβριος

4-7: Βροχές και καταιγίδες (κακοκαιρία Daniel).

27-30: Τοπικές βροχές.

Οκτώβριος

17: Βροχή.

Νοέμβριος

10-11: Βροχές και καταιγίδες με ισχυρούς ανέμους με αποτέλεσμα ζημιές.

22: Βροχή.

24-26: Βροχές και καταιγίδες. Ισχυροί άνεμοι 10 μποφόρ.

26: Το πρώτο χιόνι σε Ταΰγετο και Πάρνωνα. Πρώτο κατέβασμα της Ρασίνας.

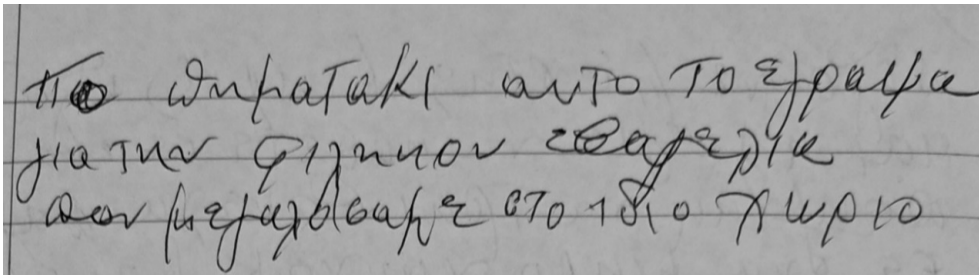
27-29: Βροχές. Η Ρασίνα είχε σταματήσει και ξανακατέβασε.

Ντίνας Κρητικού - Στρατηγέα
Οι καημοί της ξενιτιάς

Η ξενιτιά υπήρξε μεγάλη πληγή για τη χώρα μας. Τα χρόνια μετά την Κατοχή και τον Εμφύλιο ήταν πολύ δύσκολα. Πολλοί ξενιτεύτηκαν. Δούλεψαν, πρόκοψαν, έκαναν την ξένη χώρα δεύτερη πατρίδα αλλά ποτέ δεν ξέχασαν τον τόπο τους.

Ανάμεσα στους χιλιάδες ξενιτεμένους και η Ντίνα Χ. Κρητικού από τα Κατσουλαίικα. Σε μεγάλη πια ηλικία, με παιδιά και εγγόνια, δε λησμονεί ποτέ το χωριό της.

Εδώ δημοσιεύονται μερικοί στίχοι από ένα εκτενές ποίημά της, στο οποίο καταγράφονται οι καημοί της ξενιτιάς. Για αυτό και δώσαμε τον τίτλο αυτό στην παρούσα δημοσίευση. Η Ντίνα Κρητικού αφιερώνει το ποίημά της στην παιδική της φίλη Ευαγγελία Π. Καψάλη, χήρα Πέτρου Χαρίση.

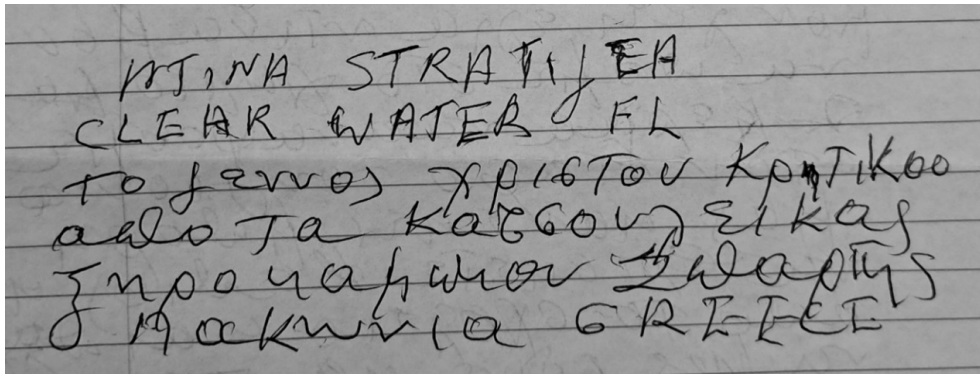
.....
Κάθομαι και σκέπτομαι, μιλώ στον εαυτό μου
γιατί μικρούλα άφησα το πατρικό χωριό μου.
Έφυγα για την ξενιτιά, λεφτά για να αποκτήσω,
ο Καναδάς δεν με άφησε για να γυρίσω πίσω.
Τα χρόνια μου περάσανε σαν το νερό στο αυλάκι,
πότε με γέλια με χαρές και πότε με φαρμάκι.

.....
Την κοίταξα, με κοίταξε, της λέω: Με γνωρίζεις;
Μου λέει: Χρόνια πολλά περάσανε, μα κάτι μού θυμίζεις.
Της λέω: Από πού έρχεσαι και ποιο είναι το χωριό σου,
το σπίτι του πατέρα σου και το μικρό σχολειό σου;
Είμαι από τα Κατσουλαίικα, κοντά στο Ξηροκάμπι,
θυμάμαι που ψωνίζαμε στον ίδιο τον μπακάλη.
Νομίζω πως πηγαίναμε στο ίδιο το σχολείο
και εκεί μοιραζόμαστε και ένα παλιό βιβλίο.

.....
Θυμάσαι που πηγαίναμε στου παπα-Λιτζέρη,
σταφύλια, σύκα κλέβαμε όλο το καλοκαίρι.
Κι η παπαδιά εφώναζε: Κοίτα να σταματήστε
γιατί θα αμπολήσω τα σκυλιά και τότε σεις θα δείτε!

.....
Μου λέει: Έλα, Ντίνα μου, να πάμε στο χωριό μας,
δυο κεριά να ανάψουμε στον τάφο των γονιών μας.

Κι εκεί μπορεί να βρίσκεται κάποιος από το σχολείο
 και πάλι να μας έδινε και το παλιό βιβλίο.
 Πολύ εσυγκινήθηκε, σταμάτησε να λέει,
 τα χρόνια πια περάσανε και άρχισε να κλαίει.
 Τώρα που ειδοθήκαμε μετά από τόσα χρόνια
 και πάλι θυμηθήκαμε τα παιδικά μας χρόνια.
 Σφιχταγκαλιαστήκαμε και δώσαμε τα χέρια.
 Μου λέει: Τα ξένα χέρια, Ντίνα μου, είναι δίκωπα μαχαίρια.
 Τώρα πια θα βλέπóμαστε πολύ συχνά και πάλι
 και πάντα φίλες θα είμαστε ως τη ζωή την άλλη.

Σύμμεικτα

Μάης άβρεχτος, χρονιά ευτυχισμένη.

Καλομοίρα Κουτσομπού - Κονίδη

Για την ελιά

Σε οργώνω, σε εκλιπαρώ.

Σε λιπάρω, σε ικετεύω.

Σε κλαδεύω, σε διατάσσω.

Ζωή Παναγιωτοπούλου - Βασιλείου

Γεωργίου Κων. Χίου - Χαρτουλάρου
Η Πλατεία / Αγορά του Ξηροκαμπίου
στις περιόδους 1940–1944 και 1945–2023
(2ο μέρος)

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τόσο η μετεξέλιξη της πλατείας Ξηροκαμπίου σε «αγορά», όπως έχει γίνει και αλλού, όσο και η λειτουργία και εξέλιξή της σε δύο διακριτές περιόδους, 1940–1944 και 1945–2023 λόγω των τοπικών και των εθνικών κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών.

2) Η αγορά του Ξηροκαμπίου στην περίοδο 1945 μέχρι και σήμερα

Αμέσως μετά την απελευθέρωση από τους Γερμανούς κατακτητές (Οκτώβρης 1944) οι κατά καιρούς κυβερνήσεις της χώρας μας που προέκυψαν ασχολήθηκαν με την ανασυγκρότηση της χώρας (περίοδος 1945-1950) και στη συνέχεια με την οικονομική ανάπτυξη αυτής (περίοδος 1951-1961). Από το έτος αυτό, δηλαδή το τέλος του 1944 και μετά, σταδιακά υπήρξε βελτίωση γενικότερα σε όλους τους δείκτες της οικονομίας της χώρας μας. Παράλληλα, στο πλαίσιο της νομισματικής μεταρρύθμισης για σταθερό εθνικό νόμισμα και απεμπλοκή του από τις κατοχικές δραχμές τον Νοέμβριο 1944 (αμέσως μετά την απελευθέρωση) η τότε κυβέρνηση της χώρας αντικατέστησε τις κατοχικές δραχμές με αναλογία και ισοτιμία 1 μεταπολεμική δραχμή = 50 δισεκατομμύρια κατοχικές δραχμές, προκειμένου να ομαλοποιηθούν οι συναλλαγές. Η νέα δραχμή διατηρήθηκε μία δεκαετία έως το 1954, οπότε με μια επιπλέον δεύτερη μετακατοχική μεταρρύθμιση αντικαταστάθηκε ξανά η ήδη υπάρχουσα δραχμή με μία νεότερη με αναλογία 1000 δραχμές προς μία νέα.

Σχετικά με τα επίπεδα βελτίωσης της αγροτικής παραγωγής αυτά τα δυο έτη 1945 - 1946 έφτασε στο 40% της προπολεμικής περιόδου (1939). Σε συνδυασμό και με τη σταδιακή αποκατάσταση των συγκοινωνιών κατά το μέρος που αφορά και το χωριό μας άρχισε σιγά σιγά ο εφοδιασμός των καταστημάτων και του χωριού μας με καταναλωτικά προϊόντα και άλλα λοιπά είδη πρώτης ανάγκης αλλά με αρκετά βραδύ ρυθμό.

Η αγορά του χωριού άρχισε να λειτουργεί σταδιακά αλλά με αργό ρυθμό προσφέροντας και τα είδη που είχαν εξαφανιστεί κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Για την αγορά του χωριού μας κατά την περίοδο 1966-1970 εννοιολογικά στοιχεία για την τότε αγορά και τα λειτουργήσαντα μέχρι και την περίοδο 1970 καταστήματα της αγοράς του Ξηροκαμπίου αναλυτική καταγραφή έχει πραγματοποιηθεί από τον Γ. Θ. Καλκανη (περιοδικό «Το Ξηροκάμπι», τεύχη 1-5, που αναφέρονται στα έτη 1966-1970). Επίσης ο Θ. Γ. Καλκανης (περιοδικό «Η Φάρις», τεύχος 74, σελίδα 10) αναφέρεται σε ειδικότερα θέματα ορισμένων επαγγελμάτων της αγοράς μας.

Περαιτέρω μέχρι το 1966 και επόμενα έως και 1980 περίπου εμφανιστήκαν και άλλα καταστήματα στον ίδιο χώρο με τις εξής ενδεικτικά γενικότερες κατηγορίες:

1) Παντοπωλεία, τα καταστήματα στα οποία μπορεί κάποιος να βρει τα βασικά είδη για τις ανάγκες ενός σπιτικού, όπως τρόφιμα, απορρυπαντικά και γενικά είδη οικιακής χρήσης. Πέραν των ειδών που προαναφέραμε τα παντοπωλεία του Ξηροκαμπίου πωλούσαν και αγροτικά εργαλεία χειρός και γεωργικά φάρμακα, είδη κιγκαλερίας

(χρώματα μπογιές κλπ) αλλά και οικοδομικά υλικά. Ένα εξ αυτών εκείνο του Ηλία Γ. Μανιατάκου λειτουργούσε και ως πρακτορείο εφημερίδων και περιοδικών.

2) Καφενεία που προσέφεραν και καφέ που είχε στερηθεί ο κόσμος κατά την Κατοχή. Επισημαίνεται ότι ορισμένα καφενεία παρασκεύαζαν και προσέφεραν και χειροποίητο παστέλι, όπως εκείνο του Θεόδωρου Π. Μανδραπήλια. Ορισμένα καφενεία ήταν καφεζαχαροπλαστεία (π.χ. Ευάγγελου Παπαδάκου, Νικολάου Μιχαλακού και Ευάγγελου Κυριακάκου που λειτουργούσε και ως καφέ μπαρ).

3) Καταστήματα πώλησης υποδημάτων και επιδιορθωτήρια με κύριο αντικείμενο τις επιδιορθώσεις υποδημάτων και δευτερεύον τις πωλήσεις.

4) Κουρεία

5) Ξυλουργεία και ένα εξ αυτών εκείνο του Γεωργίου Δ. Μανιάτη και ως εργαστήριο κατασκευής χειροποίητων επίπλων με μεταγενέστερο ιδιοκτήτη τον Δημήτριο Γ. Μανιάτη.

6) Ραφεία κατασκευών και επιδιορθώσεων ετοιμών ενδυμάτων.

7) Αρτοποιεία.

8) Εμπορικά καταστήματα υφασμάτων - ετοιμών ενδυμάτων και ειδών ραπτικής.

9) Καθαριστήριο ενδυμάτων.

10) Καφεκοπτείο και παράλληλη πώληση τροφίμων.

11) Κινηματογράφος.

12) Σφαιριστήρια.

13) Κατάστημα χονδρικής πώλησης ποτών και αναψυκτικών.

14) Φαρμακείο.

15) Χασαποταβέρνες.

16) Βιβλιοπωλείο.

17) Συνεργείο ποδηλάτων.

18) Τυροκομείο.

19) Ιατρείο.

20) Δικηγορικό γραφείο.

21) Σχολή χορού.

22) Φαναρτζίδικο.

23) Οινοπωλείο.

24) Περίπτερο.

25) Πρατήριο ξηρών σύκων.

26) Σαγματοποιείο.

27) Κατάστημα πώλησης γεωργικών φαρμάκων.

28) Κομμωτήριο.

29) Παζάρι αγροτικών προϊόντων και ζώων (κάθε Παρασκευή).

30) Κατάστημα ειδών ξυλείας.

Κοινωνικοοικονομική προσέγγιση των αιτιών ύπαρξης και ανάπτυξης της αγοράς του Ξηροκαμπίου μετά το 1944

Η ύπαρξη των 30 τουλάχιστον αυτών κατηγοριών καταστημάτων κατέστη αναγκαία και υλοποιήθηκε από ντόπιους επιχειρηματίες από το ότι:

1) Με τη έναρξη της Ιταλογερμανικής Κατοχής ο πληθυσμός του Ξηροκαμπίου και των γύρω περιοχών ήταν περίπου 6000 κάτοικοι και στο τέλος και του εμφύλιου

πολέμου τέλη του 1950, 5000 κάτοικοι δηλαδή είχε υποστεί μείωση περίπου 16,6%, που ήταν η φυσική απομείωση λόγω θανάτων υπέργηρων και των θυμάτων της Γερμανοϊταλικής Κατοχής και του Εμφύλιου Πολέμου 1946-1949. (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Οι πραγματοποιηθείσες απογραφές και επεξεργασία αυτών).

2) Η ομαλοποίηση της αγοραστικής κίνησης (προσφοράς και ζήτησης βασικών αγαθών και ειδικά ειδών πρώτης ανάγκης) δημιούργησε σωρευτική ανάγκη ικανοποίησης από τους κατοίκους της περιοχής βασικών αναγκών που στερούνταν κατά την περίοδο της Κατοχής.

3) Ο χώρος της πλατείας Ξηροκαμπίου και οι γύρω δρόμοι που λειτούργησαν τα καταστήματα αυτά είναι πλεονεκτικός (επίπεδο σχήμα ορθογωνίου παραλληλογράμμου με καμπυλωτές γωνίες με αρκετούς προσάνεμους δρόμους από τον κυρίως οικισμό άλλα και από τα γύρω χωριά) και επειδή είναι μεγάλη σε έκταση ο καταναλωτής - επισκέπτης άμεσα μπορούσε σε λίγο χρόνο να πραγματοποιήσει τις αγορές του, ειδικά εκείνη την εποχή, αλλά και όσοι έρχονταν από τα γύρω χωριά να αφήσουν τα ζώα μεταφοράς τους (γαϊδούρια, μουλάρια κλπ) σε ασφαλές μέρος πλησίον της πλατείας επειδή τα ΙΧ αυτοκίνητα δεν υπήρχαν εκείνη την εποχή και οι τοπικές δημόσιες συγκοινωνίες σχεδόν ανύπαρκτες.

4) Στα γύρω χωριά υπήρχαν ελάχιστα υποτυπώδη μικρομάγαζα και οι κάτοικοί τους είχαν την επιλογή για τις αγορές και εν γένει συναλλαγές, να διανύσουν με τα ζώα τους μέχρι το Ξηροκάμπι (πεζή) από 1 έως 5 χιλιόμετρα ή να μεταβούν στη Σπάρτη, απόσταση 15 περίπου χιλιόμετρα με μεγάλο χάσιμο χρόνου.

5) Οι έμποροι καταστημάτων της Ξηροκαμπίου, δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων των κατοίκων άλλων περιοχών (μεγάλος χρόνος μετάβασης από το χωριό τους στο Ξηροκάμπι, κούραση κλπ), τους εξυπηρετούσαν άμεσα και εξ αιτίας των συνθηκών αυτών είχαν αναπτύξει διαπροσωπικές σχέσεις.

Για παράδειγμα, οι κάτοικοι της Κουμουστάς στην πλειονότητά τους είχαν προτίμηση στο παντοπωλείο του Πανάγου Τεκόση και στο οινοπαντοπωλείο του Αποστόλη Μαντραπήλια. Σχετική αναφορά για το γεγονός αυτό κάνει ο μακαρίτης Παναγιώτης Στούμπος σε δημοσίευσμά του, στο περιοδικό «Η Φάρις» 2 (1992) σελίδα 7, για το πανηγύρι τ' Αγιοσαράντονε στο Ξηροκάμπι που αποκαλεί τα δύο προαναφερθέντα καταστήματα ως «τα κουμουστιώτικα μαγαζιά του Πανάγου του Τεκόση, του Αποστόλη του Μαντραπήλια.

6) Κάθε Παρασκευή στο κάτω μέρος της πλατείας του χωριού μας πραγματοποιείτο παζάρι (σήμερα ονομάζεται λαϊκή) με αντικείμενο την πώληση οπωρολαχανικών φρούτων, χειροποίητων ειδών οικιακής χρήσης, όπως ξύλινα και πλεκτά είδη οικιακής χρήσης, καλάθια, κουτάλια, βαρέλια κλπ ακόμη και ζώντων ζώων για εκτροφή ή κατανάλωση. Η πλατεία και εξ αυτού του λόγου αποκτούσε και μια επί πλέον καταναλωτική δυναμική από τους παριστάμενους εμπόρους οι οποίοι μετά την πώληση των προϊόντων που έφερναν στο παζάρι με ένα μέρος της σχετικής είσπραξης πραγματοποιούσαν άλλες δικές τους αγορές από τα καταστήματα για πράγματα που τους έλειπαν αλλά και για διασκέδαση ειδικά στα καφενεία και ταβέρνες .

(θα συνεχιστεί στο επόμενο τεύχος με το 3^ο μέρος)

Της αγοράς

Ένα πολύ βαρύ τσιγάρο...

Πρόσφατα στα τραπεζάκια της πλατείας κάποιος θυμήθηκε μια ιστορία από το παρελθόν που προκάλεσε γέλιο, όπως και όταν συνέβη. Μια παρέα ηλικιωμένων τα κουτσόπινε στην ταβέρνα «Καλή Καρδιά» στον δρόμο για τα Καμίνια. Νύχτα πια, καθώς γύριζαν αργά-αργά -ελαφρά ζαλισμένοι- περπατώντας προς το Ξηροκάμπι, ένας από την παρέα έπεσε προς τα εμπρός. Σηκώθηκε όμως ατάραχος και βρήκε αμέσως την δικαιολογία της πτώσης του: Φαίνεται με βάρυνε το τσιγάρο που είχα στο στόμα μου!

Το «έγχρωμο» θέατρο.....

Ήταν η εποχή της κυριαρχίας της ασπρόμαυρης τηλεόρασης (και) στα χωριά μας, αλλά ξεκινούσε η αντικατάστασή της σταδιακά από την έγχρωμη. Οι συζητήσεις και οι προτιμήσεις για την έγχρωμη έναντι της ασπρόμαυρης ήταν επίκαιρες. Τότε πήγαμε την κόρη μου στο θέατρο, η οποία ήταν πέντε περίπου χρόνων. Όταν άνοιξε η αυλαία φώναζε έκπληκτη και ενθουσιασμένη: Το θέατρο είναι έγχρωμο»!

Ο αγοραίος

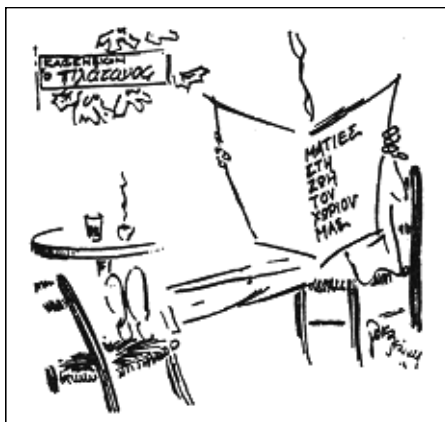
Θα σου 'ρθω δυο μέρες με τη λανάρα!

Μέσα Δεκεμβρίου, συντοπίτης μας, πνιγμένος από τις πολλές υποχρεώσεις (παιδιά, δουλειά, χωράφια), τηλεφώνησε σε έναν φίλο του συγχωριανό, ο οποίος μένει στην Αθήνα, και του ζήτησε μια επείγουσα χάρη. Ο εν Αθήναις φίλος ήταν πρόθυμος να βοηθήσει αλλά αδυνατούσε να τον εξυπηρετήσει αμέσως και του είπε ότι θα το κάνει μετά από μία ώρα. Τότε ο συντοπίτης μας, προκειμένου να τον πείσει, χρησιμοποίησε ατράνταχτα επιχειρήματα: Αν το κάνεις τώρα, θα σου 'ρθω δυο μέρες με τη λανάρα! Οπότε ο εν Αθήναις φίλος πείστηκε αμέσως. Πολύ υψηλή η τιμή του λαδιού φέτος!

Κ. Μ. Κ.

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της Φάριδος: Βασίλης Εξαρχάκος 10€, Πέτρος Εξαρχάκος 10€, Παναγιώτης Βλάχος 10€, Παναγιώτης Εξαρχάκος 10€, Ηλιάνα Περλίγκα 50€, Βασίλης Μενούτης 50€, Αδελφές Τεκόση 50€, Ξανθή Δούκα 20€, Νέλλη Σακελλαριάδου 30€, Παναγιώτης Καλότυχος 20€, Βούλα Β. Ρουσάκου 10€, Χρήστος Φεγγαράς 20€, Γεώργιος Παπαστράτης 10€, Ελένη Χρυσικού 10€, Αθανάσιος Μιχαλάκος 20€, Αδερφές Καπετανάκου 40€, Μαρία Καραμπελα 60€, Δημήτριος Αμοιρίδης 20€, Κασσιανή Ηλιοπούλου 10€, Προκόπης Βαφάκος 20€, Δήμητρα Παπαδάκου 30€, Παναγιώτης Χ. Μιχαλάκος 35€, Ιωάννα Εξαρχάκου - Ρηγάκου 35€, Πέτρος Σ. Ρηγάκος 35€, Νικόλαος Π. Ανδριανόπουλος 35€, Ευδοκία Θ. Βλάχου 35€, Γεώργιος Π. Αργύρης 35€, Γεώργιος Θ. Καλκάνης 35€, Σταύρος Θ. Καλκάνης 35€, Κωνσταντίνος Γ. Σταματόπουλος 35€, Χρήστος Ι. Σπυρόπουλος 35€, Ιωάννης Α. Παπαδόπουλος 35€, Χαρίλαος Ε. Κυριακάκος 35€, Τάσος Κ. Φραγκής 35€, Γεώργιος Κ. Χίος - Χαρτουλάρος 35€, Στράτης Α. Σολωμός 35€, Γεώργιος Π. Σολωμός 35€, Γεωργία Σολωμού - Μπεζεριάνου 35€, Στράτος Γ. Καπότης 35€, Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος 35€, Παναγιώτης Σ. Κατσουλάκος 35€, Θεοδωής Σ. Κατσουλάκος 35€, Θεμιστοκλής Γ. Μιχαλάκος 20€.

Τα νέα μας

Ξηροκάμπι

Γεννήσεις: Το ζεύγος Ιωάννη Παπαδόπουλου του Αναστασίου και Πωλίνας Σπυροπούλου του Χρήστου και της Μαρίας Θ. Καλκάνη απέκτησαν δίδυμα αγόρια (19/07/2021). Το ζεύγος Θεοφάνη Καλκάνη του Γεωργίου και Νατάσσας Δούμουρα του Πέτρου απέκτησε αγόρι (05/10/2022). Το ζεύγος Κωνσταντίνου Σταματόπουλου του Γεωργίου και Βασιλικής Καλκάνη του Σταύρου απέκτησαν δίδυμα αγόρια.

Γάμοι: Η Αθανασία Φραγκή του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Μητσόπουλο του Ευαγγέλου.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Θεόδωρος Σταθόπουλος του Παντελή ετών 65, Αλέξανδρος Νικολακάκος του Δημητρίου ετών 78, Παναγιώτης Μανδραπήλιας του Δημητρίου ετών 86, Γεώργιος Μιχαλάκος του Νικολάου ετών 94, Γεώργιος Φεγγαράς ετών 85 (Τορόντο), Μελέτιος - Νεκτάριος Καλαντζάκος του Γεωργίου ετών 50 (Καναδάς), Αναστάσιος Μιχαλάκος του Χρήστου ετών 90 (Τορόντο).

Ανώγεια

Γάμοι: Η Ευαγγελία Κάρελλα του Λυκούργου παντρεύτηκε τον Αλέξανδρο Γιαννάκη του Νικολάου. Η Σωτηρία

Βενετσάνου του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Λεωνίδα Σταθάκο του Ιωάννη.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Στέλλα Τσαφατίνου του Ηλία ετών 99, Στέλλα Αλιφέρη του Νικολάου ετών 92.

Τραπεζοντή

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Σταυρούλα Δαλαλάκη χήρα Αθανασίου ετών 82, Σταματική Αντωνέα του Θεοδώρου ετών 87, Βασιλική Βαλκανά του Ιωάννη ετών 79.

Λευκόχωμα

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Αρτεμισία Δημακάκου του Παναγιώτη ετών 91, Νικόλαος Πριστούρης του Αναστασίου ετών 83, Δημήτριος Πλαγάκης του Παναγιώτη ετών 62, Ηλίας Ταμπάκης του Βασιλείου ετών 58, Μαριγώ Νασοπούλου του Δημητρίου ετών 96.

Ποταμιά

Γάμοι: Η Πατρίτσια Βερούτη του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Σταύρο Αναστόπουλο του Νίκωνα. Η Ευγενία Γιαννοπούλου του Αθανασίου παντρεύτηκε τον Ιωάννη Μπουγάδη του Βασιλείου.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Γεώργιος Καμίτσης του Ηλία ετών 69, Ευάγγελος Βρέττος του Ιωάννη ετών 96, Δημήτριος Δρίβας του Κωνσταντίνου ετών 86, Μαριγώ Νικολακάκου του Νικολάου ετών 92, Αντωνία Κολλιναίτη του Δημητρίου ετών 98.

Καμίνια

Θάνατος: Απεβίωσε η Ευγενία Παπαγιαννάκη του Κωνσταντίνου ετών 91.

Κοτσαντίνια

Θάνατος: Απεβίωσε η Βαλεντίνη Ατσαβέ του Στυλιανού ετών 60.

Βιβή Ξ. Κωτισιοπούλου